

ISTORIA INSTITUȚIILOR

986

Avrigeanu Domnica, CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA INSTI-
TUȚIEI CENTUMVIRILOR DIN ORAȘUL SIBIU (1495—1876)

Meșteșugarii, principala forță din Transilvania, după dobândirea unor poziții economice, au aspirat la puterea politică, reprezentanții lor cei mai autorizați solicitând încrederea de a conduce treburile publice.

În aceste împrejurări se constituie la Sibiu, în 1495, comunitatea centumvirilor, sub presiunea meșteșugarilor care revendicau drepturi economice și politice. Centumvirii erau recrutați în cea mai mare parte dintre membrii celor mai importante bresle: aurari, măcelari, croitori, cizmari, cojocari, pielari, curelari, țesători, negustori, juriști, medici etc. Conducătorul lor se numea orator. Comunitatea era considerată ca un organism consultativ al Magistratului orașului și subordonat acestuia. Centumvirii au colaborat cu Magistratul la îmbunătățirea statutelor orașului și prin măsuri de ordin administrativ, financiar, comercial și sanitar au făcut cunoscute formele de îmbunătățire a acestor sectoare. Comunitatea Centumvirilor poate fi apreciată ca o instituție necesară și progresistă. Ea a reprezentat interesele unei mari părți a meșteșugarilor care prin atitudinea lor au împiedicat corupția conducătorilor și a înalților demnitari.

1, 1970, p. 22—32

987

Bălan Teodor, AU FOST ÎN MOLDOVA VĂTAFI DE ȚINUT?

Pe baza informațiilor furnizate de documente, autorul abordează problema existenței în Moldova a vătafilor de ținut, presupunând că vătafilor de curte li s-a spus vătafi de ținutul Suceava.

Autorul arată în încheiere că problema nu este clară deoarece în documente se amintește numai satul de origine.

IV, 2, 1941, p. 382—383

988

Chipurici Nicolae, CĂPITĂNIA DE MARGINE DE LA CERNEȚI.
DATE PENTRU ISTORICUL INSTITUȚIEI

Pe baza unor date edite și inedite se face un scurt istoric al căpitaniei de la Cerneți, instituție cu atribuții fiscale, administrative și juridice la nivelul județului.

4, 1975, p. 892—896

Constantiniu Florin, Papacostea Șerban, ASPECTE ALE RUMÂNIEI ÎN ULTIMELE DECENII ALE VEACULUI AL al XVII-lea

Folosind documente de arhivă inedite, necuprinse în corpusul de documente al Academiei, autorii relevă unele aspecte legate de dezvoltarea acestei instituții în a doua jumătate a secolului al XVII-lea. Principalele probleme tratate sînt: rumânii pe domeniul boieresc și mănăstiresc, desfășurarea procesului de rumânire a țărănilor liberi în ultimele decenii ale veacului al XVII-lea, rumânirea în silă, eliberările din rumânie. Se atrage atenția asupra bogatului material documentar existent în arhive asupra instituției rumâniei. Concluzia studiului este că rumânia nu a dispărut în această perioadă ci numai în secolul al XVIII-lea cînd s-au creat condiții pentru desființarea ei în 1746 prin așezămîntul lui C. Mavrocordat.

2, 1960, p. 226—247

Fănescu Mihail, CONDICA JUDEȚULUI ȘI LOGOFETII CONDICARI

Cu prilejul reorganizării justiției în Țara Românească în anul 1775 în timpul domniei lui Alex. Ipsilanti s-a introdus la isprăvnicia fiecărui județ obligativitatea ținerii de condici, ce erau date în sarcina unor dregători numiți condicari la județe sau logofeți condicari. Aceștia aveau, printre altele, sarcina să transcrie în condici sau registre, unele hotăriri și documente de interes general. Se urmărea, mai ales, curmarea abuzurilor săvîrșite cu ocazia vînzărilor de moșii, de venituri, de vii etc. Introducerea condicilor, adică a arhivei de registru începuse în Moldova și Țara Românească, în unele ramuri ale administrației mai de mult. Măsura luată în 1775 s-a dovedit eficientă și de aceea a fost menținută în legislația juridică și publicată la București în 1780 sub titlul de „Pravilniceasca Condică”. Ulterior, funcționarea acestei dregătorii a fost îmbunătățită printr-o serie de dispoziții domnești ce pot fi considerate ca primele încercări sistematice de organizare în Țara Românească a arhivei constituită din condici. Înființarea acestei dregătorii a corespuns unei necesități de mult resimțite în administrația Țării Românești nu numai la nivel județean ci și la unele instituții centrale cum sînt Vistieria, ministerele și Divanul domnesc.

1, 1968, p. 73—88

Conceariu Constantin, JUDEȚELE SĂTEȘTI DIN MOLDOVA ȘI ARHIVELE LOR PÎNĂ LA APLICAREA LEGII COMUNALE (1832—1864)

Se prezintă organizarea, rolul și evoluția acestei instituții rurale, mai puțin cunoscută și cercetată în istoriografia noastră, documentele create pînă în 1860 și după această dată, cînd are loc aplicarea regulamentului lui M. Kobașniceanu, organizarea cancelariei sătești și valoarea documentelor create

1, 1965, p. 73—90

Ionașcu Ion, MARI DREGĂTORI ÎN DOMNIA LUI ANTONIE VODĂ DIN POPEȘTI (1669—1672)

Studiul se referă la accentuarea luptelor dintre taberele boierești: a Cantacuzinilor și a Bălenilor, domnia lui Antonie vodă marcînd poziția dominantă a fracțiunii cantacuzinești.

Autorul enumeră în ordine ierarhică marii demnitari din domnia lui Antonie vodă și cu exemplificări nominale, care sînt citați în actele domnitorului: mare ban, mare vornic, mare logofăt, mare spătar, mare clucer, mare postelnic, mare paharnic, mare stolnic, mare comis, mare sluger, mare serdar, mare pitar, logofăt al doilea. Pe lingă aceștia mai apar și alți mari dregători care nu sînt divaniți.

2, 1966, p. 41—48

Iscru D. Gheorghe, UN DREGĂTOR MAI PUȚIN CUNOSCUȚ: ISPRAVNICUL DE „UNGURENI” ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și la începutul celui de al XIX-lea, în Transilvania se accentuează exploatarea feudală conjugată cu persecuțiile asupra populației românești majoritare, ceea ce a determinat o migrație intensă a acestei populații în celelalte țări române. În Țara Românească (și fenomenul este valabil și pentru Moldova) această realitate s-a impus din ce în ce mai mult în condițiile destrămării feudalismului. Densitatea populației, fluctuația demografică — rezultînd din diferite cauze — au determinat clasa conducătoare să instituie măsuri cu caracter general de repopu-

lare a satelor și de înființare a unora noi. Astfel, emigranții transilvăneni (numiți în documente „ungureni“) în cele două țări române, găsesc condiții prielnice de locuire.

În acest context se întâlnește în Țara Românească, în 1776, un ispravnic de „ungureni“, instituție aparținând migrației și stabilirii transilvănenilor în această parte de țară.

Înlăturată în timpul războiului din 1787—1792, reînființată în 1813 și desființată în cursul anilor 1818—1819, această instituție a funcționat până în 1831. Fenomenul migrației românilor din Transilvania în Țara Românească și Moldova a durat câteva secole, cu o amploare deosebită în epoca formării conștiinței naționale a poporului român. În anexă patru documente din anii 1785, 1814, 1831 reflectând activitatea instituției menționate.

1, 1968, p. 35—52

994

Kiss Andrei, FORUL DOMENIAL ÎN TRANSILVANIA

Autorul încearcă să prezinte istoricul instituției utilizând dispozițiile normative cu privire la forul dominal, urbariile și instrucțiunile privind administrarea cite unui domeniu, fără folosirea celor provenite direct de la forul domenal în care se consemnau judecățile. Se face un istoric al organizării și funcționării acestei instituții care consfințea dreptul egal de judecată al nobilimii asupra supușilor săi, în mod generalizat asupra iobagilor și care a constituit până în secolul al XVII-lea principalul instrument de constringere al mării nobilimi. O altă problemă tratată se referă la dreptul material aplicat în fața acestor instanțe. Autorul analizează izvoarele pentru problemele asupra cărora consideră necesar să atragă atenția, privitoare la dreptul cutunar popular care poate fi evidențiat pe baza documentelor create de forul domenal.

2, 1969, p. 59—70

995

Matei D. Vlad, „RUPTOAREA“ O INSTITUȚIE CARACTERISTICĂ REGIMULUI FISCAL AL SATELOR DE COLONIZARE DIN ȚARA ROMÂNEASCĂ ȘI MOLDOVA (SECOLELE XVII—XVIII)

Autorul prezintă, folosind o informație documentară în mare parte inedită, „Ruptoarea“ instituție feudală mai puțin cunoscută dar caracteristică regimului fiscal al satelor de colonizare din Țara Românească și Moldova. Sînt tratate două probleme: momentul în care „ruptoarea“ a devenit un element de impunere și de percepere și cauzele care i-au dat naștere. Se arată consecințele pozitive care au rezultat din generalizarea regimului „ruptoarei“ în domeniul fiscal și demografic, precizîndu-se că primii care au profitat de pe urma lui au fost marii proprietari feudali. Foloase au avut toți „ruptașii“ care au văzut în această instituție o stare socială mai ușor de suportat precum și alți țărani aserviți care au tîns spre adoptarea modului fiscal și de organizare, care-i apropia de regimul juridic al țărănilor liberi.

2, 1969, p. 71—86

Moldovan Andrei, DISTRICTUL CHIOARULUI. PERIOADA DE FUNCȚIONARE ȘI ARHIVA CREATĂ

Districutul Chioarului și-a luat numele de la o cetate aflată pe țărmul stîng al Lăpușului, fiind una din cetățile cele mai puternice din Transilvania. Menționată pentru prima dată în 1367 sub denumirea de „Castrum Kewar“ era deja constituită deoarece Ludovic I dăruiește Chioarul voievozilor români Drag și Bala cu satele aparținătoare din Comitatul Solnoc. Pînă în 1556 el s-a aflat în stăpînirea familiei Zapolia și apoi pentru o perioadă în posesia familiei Bathory. În această perioadă Districutul Chioar a aparținut de comitatul Solnocul de Mijloc, după care a primit o organizare aparte, condus de un căpitan și cuprinzînd 67 localități. Datele sînt cuprinse în conscripția din 1566 din care se desprinde organizarea și situația social-economică a districtului. Majoritatea populației o formau românii cu o organizare proprie și specifică. Autorul prezintă, de asemenea, activitatea juridică și administrativă.

2, 1971, p. 287—299

997

Moldovan Liviu, TABLA REGEASCĂ DIN TRANSILVANIA. I

În această primă parte a studiului autorul tratează istoricul instituției pe parcursul mai multor ani. Se menționează, printre altele, măsurile luate de Carol al VI-lea și Iosif al II-lea care au influențat Tabla regească nu numai din punct de vedere al organizării dar și din punct de vedere al funcționării. Bazîndu-se pe un bogat material bibliografic, autorul oferă cititorilor informații interesante atît din punct de vedere istoric cît și juridic care contribuie la crearea unei imagini clare asupra sistemului juridic din Transilvania.

2, 1975, p. 197—201

998

Moldovan Liviu, TABLA REGEASCĂ DIN TRANSILVANIA. II

A doua parte a studiului este consacrată organizării și funcționării acestui important organism. După analiza structurii și organizării Tablei se menționează funcțiile sale, atribuțiile fiecărei părți componente. Autorul se ocupă de atribuțiile Tablei regale în cadrul căreia se judecau două categorii de procese. În prima instanță se judecau procesele care, în conformitate cu legile în vigoare, nu puteau merge la instanțele superioare, nici la tribunale inferioare. A doua categorie era formată din procese judecate de Tabla regească în recurs.

Folosind o bogată documentație, autorul analizează detaliat fiecare gen de proces și delict care puteau să constituie obiectul dezbaterilor în cadrul Tablei regești.

3, 1975, p. 247—256

Moldovan Liviu, TABLA REGEASCĂ DIN TRANSILVANIA. III

În această parte autorul arată atribuțiile protocoliștilor Tablei și ale arhiviștilor. Se prezintă arhiva Tablei regești, registrele, indexurile și diferite acte păstrate. Unele documente au fost înapoiate pentru diferite cauze și integrate arhivelor de stat.

4, 1975, p. 374—383

1000

Modovan Liviu, DIN ISTORIA CANCELARIEI ORAȘULUI TÎRGU MUREȘ

Între reformele progresiste ale lui Iosif II în administrația Transilvaniei se înscriau măsurile pentru modernizarea cancelariei și pentru introducerea noilor metode de clasificare a actelor și a indexării lor în cadrul magistratului orașului Tîrgu Mureș. Una din deciziile sale din anul 1801 precizează că 12 membri din senatul orașului trebuiau să lucreze efectiv în activități administrative, care datorită administrației austriece deveneau din zi în zi mai dificile. Se menționează hotărîrea de modernizare a unor registre și introducerea, din anul 1801 a registrelor de intrare-ieșire. În a doua parte a articolului, autorul prezintă metodele de clasificare și inventariere a documentelor, începînd cu clasarea cronologică și pînă la transcrierea lor în inventare, care s-au practicat în tot cursul secolului al XIX-lea.

Cunoașterea acestor metode arhivistice astăzi este utilă pentru ordonarea și inventarierea documentelor create de arhivele orășenești. În anexă instrucțiunile din anul 1819, în traducere românească, pentru ordonarea arhivelor.

1, 1969, p. 33—41

1001

Mototolescu Dumitru, HERIE

Prima parte a studiului despre instituția juridică „herie“ tratează istoricul acesteia în secolele XIV—XVI, denumirile sub care apare în documente și explicarea conținutului de diferiți autori care s-au ocupat cu studierea ei. În esență „heria“ reprezenta suma depusă de partea cîștigătoare, într-un proces, ca zălog pentru împiedicarea redeschiderii procesului de partea pierzătoare.

vol. I, nr. 1—3, 1924—1926, p. 109—115

Munteanu Negruți Ecaterina, NUMĂRUL SLUJITORILOR DIN MOLDOVA ÎN INFORMAȚIILE STATISTICE DE LA SFÎRȘITUL SECOLULUI al XVIII-lea ȘI PRIMELE DECENII ALE SECOLULUI al XIX-lea

Sursele statistice cuprinzând numărul slujitorilor de la diverse dregătorii sînt pentru Moldova numeroase dar din păcate de proveniență diversă și incomplete. Autoarea prezintă pe larg materialul statistic existent, împărțit în două categorii: informații provenind din surse narative și statistice interne oficiale. Analizînd acest material se constată că în cadrul aceleiași categorii de dregători au existat fluctuații numerice de la un an la altul, variații importante în decursul citorva decenii și nepotriviri privind cifrele cuprinse în statistici pentru același an.

Din studierea numărului de slujitori, la diversele dregătorii se constată sporirea celor care serveau în administrația civilă și micșorarea numărului slujitorilor cu caracter militar, ca rezultat al condițiilor politice, decăderea stării materiale. Sporirea numărului slujitorilor care serveau în organele executive și fiscale, în instituțiile edilitare din capitală este deosebit de semnificativă. Crearea la începutul secolului al XIX-lea a unor noi instituții, ca vornicia poliției și cea a obștei, dezvoltarea instituțiilor cu caracter edilitar, la care s-au adăugat breslele sînt noi dovezi că societatea moldovenească simțea nevoia unor noi resorturi administrative care să sprijine dezvoltarea economică și socială.

1, 1968, p. 89—106

1003

Pall Francisc, CANCELARIA VOIEVODULUI TRANSILVANIEI LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI al XIV-lea

Caracteristica principală a voievodatului lui Ladislau Kán (1294—1315)—constă în tendința sa de a face din Transilvania un principat aproape autonom față de Ungaria. Această tendință se reflectă și în datele cu privire la organizarea cancelariei sale și în cadrul acesteia la practica ei de sigilare. Este vorba de faptul că Ladislau a fost primul voievod al Transilvaniei care a întrebuițat două forme de peceti pentru întărirea documentelor sale emise la începutul secolului al XIV-lea, ca o încercare de a ridica importanța dregătoriei voievodale la un grad mai înalt. Se arată și personalul folosit în cancelaria voievodală transilvăneană. Autorul emite concluzia că la începutul secolului al XIV-lea cancelaria voievodală era încă departe de a fi o instituție temeinic organizată, fiind mai mult un organ „familiar“. Se conturează totuși procesul ei de transformare într-un for teritorial al Transilvaniei.

1, 1960, p. 266—277

Pál Antal Alexandru, SCAUNUL MUREȘ. ISTORICUL INSTITUȚIEI SCAUNALE (SECOLUL al XIV-lea — 1849)

Scaunul a fost una din instituțiile feudale cu caracter administrativ, politic, juridic, fiscal și militar. Articolul analizează originea și evoluția acestei instituții, dezvoltarea Scaunului Mureș în timpul voievodatului și Principatului și în timpul ocupației austriece în Transilvania (1691—1849). Se dau amănunte legate de organizarea Scaunului, atribuțiile sale, instanțele juridice și funcționarii de stat. Aceste considerații se bazează pe documente arhivistice care evidențiază rolul și particularitățile acestei instituții feudale.

2, 1967, p. 129—146

Pescariu Olivia, COMITATUL ALBA DE SUS

Autoarea expune condițiile în care s-a format Comitetul Alba de Sus în timpul reformelor administrative ale Mariei Tereza și perioada în care el a funcționat ca o unitate administrativă autonomă, cu o jurisdicție proprie, respectiv o perioadă de 100 de ani. Se insistă asupra factorilor care au determinat înființarea sa. Autoarea prezintă documente care dovedesc că el este rezultatul unei realități locale create ca urmare a numirii în 1774 a doi comiți pentru două subdiviziuni administrative — cercul de jos și de sus — ale Comitatului Alba.

După descrierea particularităților acestui comitat în raport cu alte comitate din Transilvania, se arată organizarea acestuia, subliniindu-se că ea nu diferă de organizarea administrativă și juridică a celorlalte comitate din Transilvania. Se arată, de asemenea, schimbările survenite în arhiva comitatului în timpul activității și după desființarea sa pînă în anul 1924, cînd fondul a fost preluat de Arhivele Statului din Cluj. El conține documente din perioada 1753—1848. Se subliniază tematica fondului Comitatul Alba de Sus, reflectînd situația socială, economică și politică din această perioadă. Se exemplifică cu citeva documente, din numeroasele existente, care ilustrează istoria Transilvaniei: răscoala lui Horea și revoluția din 1848—1849, relațiile comerciale ale Transilvaniei cu Moldova și Țara Românească.

1, 1970, p. 33—55

Sacerdoțeanu Aurelian, INSTITUȚIILE SUPREME ALE MOLDOVEI ÎN SECOLELE XIV ȘI XV

Articolul a izvorît din cercetările efectuate de autor pentru stabilirea listelor marilor dregători ai Moldovei și se referă la instituțiile supreme ale Moldovei pînă la sfîrșitul domniei lui Ștefan cel Mare: domnia, marea adunare a țării și sfatul domnesc.

Domnia: este electivă, reprezentînd o putere de tip feudal cu atribuții limitate la respectarea obligațiilor reciproce existente între domn și slujbașii săi. Acestea se referă la transmiterea dreptului de proprietate și la alte prerogative care erau limitate de drepturile tradiționale ale boierilor și care se modifică la sfîrșitul domniei lui Ștefan cel Mare în sensul că domnia capătă o autoritate din ce în ce mai mare în conducerea statului.

Marea adunare a țării: era convocată numai în cazuri excepționale, de către domnitor, iar hotărîrea revenea membrilor săi.

Sfatul domnesc. La acest capitol sînt tratate: precăderea sfetnicilor, componența sfatului, ierarhia funcțiilor și demnităților.

În concluzie, autorul arată că instituțiile supreme ale Moldovei își au originea într—o perioadă anterioară întemeierii statului. După aceea a început procesul de unificare teritorială și a instituțiilor, domnul lucrînd cu ajutorul mării adunări și al sfatului.

2, 1966, p. 23—40

1007

Sacerdoțeanu Aurelian, DIMITRE ONCIUL DESPRE UNELE INSTITUȚII ROMÂNEȘTI VECHE

Se prezintă o serie de puncte de vedere ale lui Onciul cu privire la cîteva instituții vechi românești care pot constitui un punct de plecare în cercetări viitoare. Instituțiile se referă la probleme de conducere, la virfurile societății, sisteme de apărare și unele ocupații. Ele sînt cuprinse în lucrările sale și în cursurile universitare. Între acestea se menționează: cetatea, judicia și județul, cnezatul, voievodatul, boierimea, dualismul voievodal, posesiunea, păstoritul, sculca.

3, 1973, p. 435—451

1008

Ungureanu Gheorghe, CANCELARIA INSTITUȚIILOR DIN MOLDOVA ÎN ANII 1800—1828

Articolul se bazează pe o serie de documente inedite din perioada 1800—1828 care se păstrează în Arhivele Statului Iași și contribuie la cunoașterea instituțiilor din această epocă și a cancelariei lor, îndeosebi activitatea de registratură cînd se introduce registrul pentru actele intrate și ieșite. După o scurtă analiză asupra modului de organizare a cancelariei instituțiilor importante care au funcționat în Moldova în perioada 1800—1828: Divanul domnesc, Divanul judecătoresc, Departamentul afacerilor criminale, Visteria, Departamentul afacerilor străine etc. autorul insistă asupra instituțiilor de interes local cum este isprăvnicia.

2, 1967, p. 93—118

Bogdan P. Damian, DESPRE JURĂTORI ȘI DOUĂ RĂVAȘE DIN SECOLUL XVI

În partea introductivă autorul face un scurt istoric al instituției jurătorilor din vechiul drept românesc, prezentind preocupările în acest domeniu din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și secolul XX. Menționind că informațiile documentare cunoscute proveneau din secolul al XVII-lea, se publică două răvașe domnești necunoscute de convocare a jurătorilor, emise în secolul al XVI-lea. Pe baza noilor amănunte oferite de aceste două documente, autorul analizează numele slave sub care sînt cunoscuți jurătorii și procedura care se urma.

Documentele sînt din anii 1581 de la Mihnea domnul Țării Românești și de la Mihai Viteazul din 1594 octombrie 5 care se reproduc în facsimil, textul slav și traducerea în limba română.

vol. III, 2, nr. 8, 1939, p. 216—226

ISTORIA DREPTULUI

1010

Condurachi I. D., DESPRE PROPRIETATE

Autorul analizează vechimea și originea proprietății la români, structurînd studiul în următoarele părți: Vechimea proprietății la români; Denumirile proprietății; Originea proprietății; Clasificarea lor; Transmisia proprietății între cei vii. Menționăm că studiul este alcătuit pe baza informațiilor documentare și reprezintă un fragment din cursul Istoria vechiului drept românesc ținut la Școala de arhivistică.

vol. III, 2, nr. 8, 1939, p. 227—239

1011

Mureșan Triteanu Elena, CONTRIBUȚII LA ISTORIA DREPTULUI ROMÂNESC DIN TRANSILVANIA

Folosind datele din „Protocoalele din Săliște“ păstrate la Sibiu se prezintă procedura juridică obișnuită la românii din Transilvania. Se începe cu primul volum, din 1585—1588, se enumeră juzii și pîrgarii din Săliște, Cacova, Galeș, Sibiel, Tilișca și Valea, se arată pe scurt procedura juridică, după care se dau în traducere documentele.

V, 1, 1942, p. 237—246

Metes Ștefan, CERCETĂRI ȘI SENTINȚE JUDECĂTOREȘTI PRIVITOARE LA ROMÂNII DIN ȚINUTUL CETĂȚII DE PIATRĂ (CHIOARA) ÎN SECOLUL AL XVII-lea (1661)

Pornind de la lipsa studiilor de istorie a dreptului românesc în Transilvania autorul publică un document aflat la Arhivele Statului din Cluj care contribuie la cunoașterea fenomenului judiciar din veacul al XVII-lea în Transilvania, respectiv în 86 de sate din ținutul românesc al Cetății de piatră (Chioara).

Documentul este precedat de un studiu pertinent asupra trecutului ținutului și asupra procedurilor judiciare în Transilvania.

VII, 1, 1946, p. 10—56

1013

Mănescu Manea, CU PRIVIRE LA INFLUENȚA STATISTICII RUSE ASUPRA DEZVOLTĂRII STATISTICE DIN PRINCIPATELE ROMÂNE ÎN SECOLELE XVIII ȘI XIX

Pornind de la importanța izvoarelor statistice pentru istorie, se prezintă etapele de elaborare a lucrărilor statistice la noi începând din perioada feudală pînă la sfîrșitul secolului al XIX-lea.

În anexă se publică 15 documente din anii 1829—1834 cuprinzînd norme și instrucțiuni pentru alcătuirea documentelor statistice.

2, 1958, p. 9—31

1014

Mănescu Manea, CENTENARUL STATISTICII ROMÂNEȘTI

Articolul include un scurt istoric al statisticii în general și asupra modului ei de organizare în țara noastră, insistîndu-se asupra momentului organizării ei cu 100 de ani în urmă, după Unirea principatelor din 1859: înființarea unui birou statistic, întocmirea regulamentului de funcționare, fixarea atribuțiilor și a bugetului etc. În anexă se publică 19 documente referitoare la înființarea, organizarea și funcționarea Oficiului statistic.

1, 1959, p. 58—90

1015

Apostolescu Virgil, ANALIZA DIPLOMATICĂ A DOUĂ DOCUMENTE DIN 1803 ȘI 1806 PRESUPUSE FALSE, FĂCUTĂ DE CĂTRE O COMISIE INSTITUITĂ SPECIAL ÎN 1845

Analiza se bazează pe cercetarea a două jurnale, încheiate de o comisie constituită special pentru analizarea autenticității a două decrete domnești de boierie. Jurnalele au fost încheiate în anii 1845 și 1846 și se publică în anexă.

2, 1965, p. 89—96

1016

Apostolescu Virgil, CU PRIVIRE LA UNELE FALSIFICĂRI DE MATERIALE DOCUMENTARE DIN TRECUT ÎN MOLDOVA

Se analizează câteva genuri de falsificări, modalitățile de falsificare, legislația cu privire la interdicția acestui delict și metodele utilizate pentru descoperirea lor. S-au folosit documente de la Arhivele Statului Iași precum și ediții de documente din secolul al XVIII-lea. Scopul principal al falsurilor a fost interesul material. Se impune analiza falsurilor cunoscute, a descoperirii altora și a dovedirii autenticității unor documente.

1, 1963, p. 244—266

1017

Bogdan Damian, ACTE FALSE ATRIBUITE LUI ALEXANDRU CEL BUN

Se analizează, pe baza criticii interne și externe, cinci documente false atribuite lui Alexandru cel Bun. Ele sînt din anii: 1400 februarie 11, 1416 februarie 14, 1411 aprilie 13, 1411 iunie 28 și 1428 decembrie 28. Documentele se redau în fotocopie.

2, 1965, p. 46—82

1018

Feneșan Costin, UN FALS IMAGINAR. LĂMURIRI NECESARE DESPRE CNEZII HAȚEGANI LA 1435

Autorul considerînd necesară lămurirea mai multor aspecte legate de un document din anul 1435 privindu-i pe cnezii români din Hațeg, a cărui autenticitate a fost contestată, îl publică susținînd caracterul apocrif al documentului. Publicarea lui este precedată de o pertinentă analiză diplomatică.

1, 1984, p. 80—93

Furtună Dumitru, ORIGINEA CUVINTULUI „TÂRTAN“

Autorul emite părerea că cuvintul „târtan“ înseamnă în zona Tecuci „om voinic dar leneș“, în județul Romanați „uriaș din vremuri“, în legătură cu ipoteza emisă de Sever Zotta în același volum, p. 297.

an. II, nr. 3, 1926, p. 419—420

1020

Grigoraș Nicolae. INTRODUCEREA ALFABETULUI LATIN ÎN ȘCOLILE DIN MOLDOVA

(Discuțiile din Consiliul școlar, 1856—1860)

Articolul arată pe scurt perioada în care s-au făcut încercări de înlocuire a alfabetului chirilic cu alfabetul latin în Moldova. Demersurile din anii 1858—1859 din cadrul Consiliului școlar și continuate în 1860 într-o serie de reviste s-au finalizat cu înlocuirea totală a alfabetului chirilic cu cel latin

1, 1960, p. 126—133

1021

Guțu Olimpia, RECONSTITUIREA UNOR ACTE DE PROPRIETATE ÎN CANCELARIA LUI RADU ȘERBAN

Autoarea încearcă reconstituirea unor documente emise în cancelaria lui Radu Șerban. Sînt șase fragmente de acte provenite din cancelaria Țării Românești aflate la Biblioteca națională „Chiril și Metodiu“ din Sofia, publicate și comentate de Tr. Ionescu-Nișcov și Vitalie Stănică. Analiza lor și compararea cu două documente emise de cancelaria aceluiași domnitor în anii 1607 și 1609 conduce la concluzia că aceste fragmente provin din documente de la începutul secolului al XVII-lea prin care se confirmă dreptul de proprietate asupra unor pămînturi.

2, 1983, p. 182—192

1022

Guțu Olimpia, IOAN BOGDAN ȘI MANUSCRISUL 1343

Autoarea descrie și analizează manuscrisul cu nr. 1343 de la Arhivele Statului din București, cuprinzînd 91 file, din care 85 sînt note ale distinsului slavist, reprezentînd preocupări pentru o ediție critică Ion Neculce.

3, 1985, p. 344—348

1023

Ionescu C. D., UN DOCUMENT PALIMSEST ATRIBUIT LUI MIRCEA CEL BĂTRÎN

Autorul readuce în discuție un document din fondul Mănăstirea Tismana, atribuit lui Mircea cel Bătrîn. Pe baza analizei diplomatice interne și externe se susține părerea că palimsestul din 1392 este un document indoelnic, al cărui text este aproape identic cu cel al documentului din 27 ianuarie 1387. emis de același voievod mănăstirii Tismana.

2, 1964, p. 304—310

1024

Kiss Andrei, GHEORGHE ȘINCAI ȘI ȘTIINȚELE FUNDAMENTALE ALE ISTORIEI

Se prezintă opera istorică de sinteză a lui Gheorghe Șincai „Hronica românilor și a mai multor neamuri în cât au fost iale așa de amestecate cu românii, cât lucrurile, întâmplările și faptele unora fără de ale altora, nu se poate scrie pe înțeles, din mai multe mii de autori în cursul de 34 de ani culeasă și după anii de la nașterea domnului alcătuită“, rod al unei activități de aproape 40 de ani de informare și culegere de izvoare. Autorul analizează stadiul dezvoltării disciplinelor auxiliare în perioada cînd Șincai a început documentarea pentru opera sa, principalele etape ale muncii de elaborare a celor 27 de tomuri ale lucrării și contribuția lui Șincai la dezvoltarea științelor auxiliare, ale istoriei prin munca laborioasă de redactare a Hronicii, fiind primul care a încheiat prima colecție sistematică de izvoare privind istoria românilor.

2, 1973, p. 259—269

1025

Minea Ilie, ARGUMENT NOU ÎN CONTRA AUTENTICITĂȚII URICULUI ATRIBUIT LUI IURG CŌRIATOVICI

În completarea analizei pe care autorul o face în lucrarea „Principatele Române și politica orientală a împăratului Sigismund“ se aduc noi argumente prin care se exclude autenticitatea documentului atribuit lui Iurg Coriatovici.

an. II, nr. 3, 1926, p. 397—399

1026

Nussbächer Gernot, PROPUNERI DE DATARE A UNOR DOCUMENTE DIN COLECȚIA STENNER

Autorul supune atenției acele documente din colecția susamintită pentru care propune o datare nouă. Se dă lista documentelor cuprinzînd numerele

de inventar, data propusă de autor, rezumatul documentului și publicațiile în care a fost reprodus documentul. În încheiere se exprimă argumentele care au determinat noile propuneri de datare.

1, 1981, p. 85—89

1027

Postărița Emilia, CONDICA MAREI LOGOFETII DE TOATE CĂR-
ȚILE LUI CONSTANTIN BRÎNCOVEANU VV. (1692—1713). Descrierea
internă II.

În a doua parte se face descrierea internă a manuscrisului 705 menționându-se problemele de istorie care se desprind din studierea documentelor cuprinse în condică: procesul de destrămare a obștei țărănești, extinderea mării proprietăți feudale la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul celui următor, dezvoltarea comerțului, consolidarea mării proprietăți, politica fiscală a lui Constantin Brîncoveanu.

1, 1975, p. 43—47

1028

Sacerdoțeanu Aurelian, FORMULARUL ÎN DIPLOMATICA RO-
MÂNĂ

Pentru exemplificarea formularului folosit în cancelaria domnească se publică un document din 1710 prin care Constantin Brîncoveanu scutește de dări pentru săliște pe Nanul, ginerele lui Dobromir din Pade-Dolj.

V, 1, 1942, p. 246—248

1029

Sacerdoțeanu Aurelian, AUTOGRAFE ALE LUI TEODOSIE, MARE
LOGOFĂT AL LUI MIHAI VITEAZUL

Autorul reproduce și comentează două autografe ale logofătului Teodosie Rudeanu, biograful lui Mihai Viteazul, aflate pe două documente ale domnitorului din anii 1597 ianuarie 11 și 18, păstrate la Arhivele Statului din București.

IV, 2, 1941, p. 396—397

1030

Sacerdoțeanu Aurelian, CEVA DESPRE TRANSCRIEREA DOCU-
MENTELOR ROMÂNEȘTI

Pornind de la greutățile existente în publicarea documentelor din transliterația în caractere latine a documentelor românești scrise în chirilică, autorul analizează și dă soluții. Studiul constituie un îndreptar și cuprinde

următoarele părți: alfabetul chirilic la alte popoare neslave; latinitatea românilor, scrisul și alfabetul românesc, încercări de transcriere, evoluția scrisului; limba slavă și transcrierea textelor, transliterația scrierii chirilice. În text un tabel cu valoarea sunetelor în slava veche, chirilică, rusă, bulgară, sirbo-croată, cehoslovacă, polonă și română.

Concluzia autorului este că limba română a fost scrisă înainte de epoca din care s-au păstrat documente și trebuie avute în vedere caracteristicile alfabetului chirilic. De aceea, primele texte editate în caractere latine după transliterații cu totul personale și greu de reprodus nu pot fi folosite în editarea documentelor.

Autorul propune ca normă de transcriere transliterația, păstrându-se caracteristicile de limbă și de cancelarie. Se redă un tabel al transliterației propuse care este mai simplu și cât mai posibil, exact. Studiul reprezintă lecția de deschidere a cursului de diplomatică de la Școala de arhivistică, din noiembrie 1933.

vol. III, 2, nr. 8, 1939, p. 283—312

1031

Sacerdoțeanu Aurelian, METODA ALCĂTUIRII UNUI STUDIU DE ISTORIE

Autorul prezintă sistematic etapele elaborării unei lucrări;

I. Mijloace de lucru

1. Informarea: generală indirectă
specială
indirectă
2. Cercetarea unor mărturii inedite
3. Folosirea materialului adunat sub forma edițiilor de documente sau a studiilor

II. Tehnica edițiilor de documente

1. Tematica edițiilor
2. Studiarea literaturii temei
3. Aflarea documentelor necesare
4. Alegerea documentelor
5. Stabilirea noutății documentului
6. Prelucrarea documentului

III. Tehnica studiilor de istorie. Se exemplifică cu monografia comunei Costești din județul Vilcea: tematica, alcătuirea unui plan de lucru provizoriu, adunarea materialului informativ, informația de bibliotecă; informarea de arhivă; informația de teren; planul final al lucrării.

1, 1967, p. 21—34

Soveja Marid, CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA PROBLEMATII PĂ CARE O RIDICĂ CERCETAREA DOCUMENTELOR DIN TIMPUL LUI MATEI BASARAB (1632—1654)

Încercînd o statistică a documentelor cunoscute existente în Arhivele Statului, autoarea face o serie de considerații de natură diplomatică asupra documentelor emise în cancelaria lui Matei Basarab. Se menționează activitatea unor logofeți ai cancelariei cum au fost Udriște Năsturel, Dumitru logofăt, Dumitru logofăt Boldiciu, Tudor Spudei; tehnica aplicării sigiliului; funcționarea cancelariilor pe lângă mării dregători.

2, 1973, p. 182—187

1033

Stahl Henri, EXPERTIZA GRAFICĂ

Pornind de la obiectul expertizei grafice, autorul tratează următoarele probleme: Identificări în care se analizează scrisul și diferite tipuri de scris; Falsul și rolul expertizelor grafice în identificarea lor; Reînvierea scrisului în identificarea și redarea pentru cercetare a unor documente. Comunicarea reprezintă lecția de deschidere ținută la școala de arhivistică la 14 noiembrie 1938.

vol. III, 2, nr. 8, 1939, p. 327—333

1034

Stătescu Ion, Stătescu Victoria, DIN ISTORIA UNUI FALS

Articolul analizează un document care este, în parte, un fals, nesemnalat pînă în prezent, deși a fost reeditat de mai multe ori. Impunînd unui examen sever sursele, autorii ajung la concluzia că documentul din 11 ianuarie 1500, prin care Radu cel Mare confirma posesia moșnenilor din Cacovia (Vilcea) asupra unui domeniu din satul Bunești, a fost falsificat între 1700 și 1745 de către Nicolaie Cheianu, în favoarea moșnenilor din Cheia. Beneficiarul falsului a fost, în cele din urmă episcopul de Rîmnic, între documentele căruia s-a păstrat și documentul respectiv.

3, 1983, p. 293—295

1035

Slusanschi Dan, DUNĂREA DE JOS ȘI CAMPANIA LUI VLAD TEPEȘ DIN IARNA 1461—1462 (PRECIZĂRI FILOLOGICE)

Analiza filologică a epistolei voievodului Vlad Tepeș trimisă regelui Matias al Ungariei la 11 februarie 1466 în legătură cu campania împotriva turcilor la Dunărea de Jos (iarna 1461/1462) tinde să dovedească caracterul genuin

al acestei misive. Scopul acestui studiu este de a stabili, în primul rînd că, cuvintele „qui locus infra versus Kiliam parve distancie alicuius existit, usque ad locum Zemonit et Gigni nuncupotum“ sînt de fapt o glosă pătrunsă în text, ceea ce precizează clar anvergura campaniei lui Vlad (între Rahova și Oblucița/Kilia). S-a încercat, de asemenea, să se corecteze identificarea a citorva toponime mutilate în copiile de la München și Wolfenbüttel, cea mai importantă fiind locul de emiteră a documentului, respectiv Wywar (pentru Wmginar în W și Wmginar în M) adică ungurescul Ujvár = Cetatea Nouă (de la Dimbovița) = București, noua capitală militară a voievodului Vlad, de cînd el a dirijat atacul — surpriză împotriva fortărețelor turcești la Dunărea de Jos.

4, 1985, p. 434—437

1036

Simanschi Leon, FALSIFICAREA PARȚIALĂ A UNUI DOCUMENT DIN VREMEA LUI ALEXANDRU CEL BUN

Autorul analizează și demonstrează un fals parțial deosebit de sugestiv în ceea ce privește scopul mistificării cit și modul în care a operat autorul ei: documentul cu data de 28 iunie 1411, despre care s-a susținut că ar fi un fals total.

3, 1971, p. 479—488

1037

Turcu Constantin, DIN CULTURA VECHILOR DIECI MOLDOVENI

Din studierea condicilor de acte transcrise de grămățici sau dieci se desprind concluzii interesante privind: lămurirea unor termeni denumind instituții vechi românești; tehnica traducerilor și explicarea unor termeni tehnici, analiza textelor din punct de vedere diplomatic, juridic și al autenticității, probleme de toponimie. Dintre translatorii de vechi documente se remarcă clucerul Pavel Debrici, „Dascăl“ la Mitropolie și profesor la școala de pe lângă această instituție, precum și tilmaci în Divanul Domnesc, pentru preocupările sale asupra problemelor menționate. Aceste preocupări se exemplifică cu documente traduse sau transcrise de acesta.

2, 1960, p. 201—212

1038

Ungureanu Gheorghe, DATE INEDITE CU PRIVIRE LA MODUL DE REDACTARE A ACTELOR ÎN CANCELARIA LUI MIRON BARNOV-SCHI

Autorul prezintă concluziile asupra redactării actelor în cancelaria lui Miron Barnovschi pe baza studierii și analizei unei cărți domnești din 1627 emisă

în urma reclamației făcute domnului de mănăstirea Ețcani împotriva dregătorilor tirgului Suceava, care nerespectînd vechile privilegii domnești sileau vecinii mănăstirii la obligații similare cu ale tirgoveților.

2, 1965, p. 83—88

1039

Vasilescu Veronica, CÎTEVA ÎNCERCĂRI DE CERCETARE A AUTENTICITĂȚII ACTELOR DE CANCELARIE

Între atribuțiile cancelariei domnești intră și constatarea autenticității actelor. În acest sens se dau cîteva exemple din practica de cancelarie cu cîteva documente emise de Mihai Racoviță, domnul Moldovei, Nicolae Mavrocordat și cu altele. În anexă un document din 1744 de la Mihai Racoviță și unul de la Nicolae Mavrocordat din 1714.

2, 1973, p. 276—285

1040

Veress Andrei, DESPRE SEMNĂTURA LATINEASCĂ A LUI MIHAI VITEAZUL

Pe baza analizei semnăturilor lui Mihai Viteazul cu litere latine, autorul demonstrează că acestea nu erau scrise „manopropria“ ci de către scriitorii cancelariei. Semnătura autografă s-a înregistrat numai în caractere chirilice.

an. II, nr. 3, 1926, p. 409—411

1041

Vlaicu Monica, OBSERVAȚII ASUPRA SISTEMULUI DE PRESCURTĂRI ÎN DOCUMENTE TRANSILVĂNENE CŪ SCRIERE GOTICĂ DIN SECOLELE XV—XVII

Prin cercetarea unui număr mare de documente scrise în limba germană, provenind din secolele XV—XVIII, autoarea prezintă cîteva considerații privind sistemele de prescurtare pe care le clasifică astfel: abrevierea prin suspensie, abrevierile din interiorul cuvîntului sau prescurtarea prin contracție, abrevierea prin litere suprascrise. Se redau sub formă de fotocopie planșe cuprinzînd exemplificări ale considerațiilor teoretice și anume: pentru fiecare literă s-au redat principalele forme ale majusculor și ale minusculor sub care se întîlnesc în documente din secolele XV—XVII. În cadrul fiecărei litere se dă lista cuvintelor abreviate și variantele respective. La transcrierea exemplelor s-a folosit scrierea gotică clasică respectîndu-se ortografia, punctuația și toate prescurtările din document. În ceea ce privește traducerea textului german s-a încercat o traducere fidelă originalului.

1, 1979, p. 48—66

Voiculescu Mircea, PROBLEME LEXICOGRAFICE RIDICATE DE CERCETAREA FONDULUI DOCUMENTAR DIN ARHIVE

Autorul analizează manuscrise sub aspect lingvistic, între aspecte menționându-se: selectarea materialului, excerptarea exhaustivă a materialului lexical, analiza structurală a diferitelor imbinări sintactice, alcătuirea unor liste de cuvinte, selectarea exemplor în vederea alcătuirii dicționarului.

2, 1973, p. 291—294

1043

Zotta Sever, CONTRIBUȚII LA ORIGINEA CUVÎNTULUI TÂRTAN

Folosind informații documentare autorul susține părerea lui D. Onciul în legătură cu originea cuvintului Târtan, anume că acesta reprezintă o poreclă dată unor oameni din Moldova, provenind din perioada trecerii tătarilor prin țările române.

an, I, nr. 2, 1925, p. 297—298

PALEOGRAFIE

1044

Asanache Gheorghe, Mărcuș Lucia, AMPRENTA — POSIBILITĂȚI DE STUDIU ÎN DIPLOMATICĂ ȘI ÎN ANTROPOLOGIA ISTORICĂ

Articolul studiază amprenta digitală ca semn de validare al actelor, din două puncte de vedere:

— modul de realizare. Punerea amprentei pe crucea executată în prealabil pe un suport a dat naștere la unele rezerve. O experiență efectuată pe hirtie de epocă a condus la concluzia că dispunerea amprentei pe suport este diferită: deasupra numelui, dedesubtul numelui sau în poziție mediană, când este una singură; când sint mai multe ele pot fi dispuse în poziție aproximativ orizontală, urmînd deci direcția scrisului sau în poziție aproximativ verticală. În ceea ce privește modul de realizare s-au efectuat studii comparative pe suport de epocă, cu cerneală și tuș, ajungîndu-se la unele concluzii:

Amprenta, ca semn de validare oferă antropologiei istorice elemente de studiu etnic și genetic, avînd valoare de unicat. Localizarea în timp și spațiu a amprentei este dată de document.

Utilizînd o bogată documentare, autorii analizează în amănunțime fiecare tip de amprentă.

3, 1975, p. 271—274

Guboglu Mihail, CONTRIBUȚII LA PALEOGRAFIA ȘI DIPLOMATICA TURCĂ

Autorul exprimă o serie de considerații pornind de la analiza lucrării lui Fuat Bayramoğlu, secretar general al Președinției Republicii Turcia asupra firmanelor împărătești ornate în aur și culori. Se arată categoriile de firmane pe care le prezintă lucrarea, diverse aspecte ale paleografiei și diplomatiei turco-osmane și ale autografelor imperiale, principalele elemente componente ale firmanului împărătesc. Un loc important îl ocupă semnul de validare, autentificare și legalizare desenat artistic, textul și forma tura-lei. Se redau caracteristicile celor 21 de firmane și turale reproduse în lucrare în condiții grafice deosebite.

2, 1978, p. 207—214

1046

Guțu Olimpia, Halichias Ana-Cristina, NOTE PRIVITOARE LA SCRISUL ÎN LIMBA ROMÂNĂ ÎNAINTE DE 1550

În virtutea împrejurărilor istorice, informațiile despre limba română vorbită sînt foarte sărace pînă la sfîrșitul secolului al XIII-lea. Mărturiile scrise în română sînt mai recente, datînd prin excepție, din primul sfert al secolului al XVI-lea (scrisoarea lui Neacșu din Cimpulung, 1521) și în mod curent din a doua jumătate a acestui secol.

Pe baza unor argumente filologice și istorice, oferite de documentele slavo-române și latine de cancelarie din țările române, autoarele demonstrează că se scria în română încă înainte de data primului text cunoscut și păstrat pînă în zilele noastre.

Concluziile articolului sînt următoarele: în secolele XIV și XV limba română vorbită era unitară și dispunea de forța necesară pentru a fi limba folosită. În același timp, era o limbă deja constituită, ceea ce i-a permis să-și pună amprenta pe limbile conservatoare ca latina și slavona. Documentele în latină și slavonă emise în cancelariile din Țara Românească și Moldova cuprind un mare număr de elemente românești (în lexic, morfologie și sintaxă). Urmărind tipurile de fenomene lingvistice de proveniență română întîlnite în documente latinești ca și în cele în slavonă se constată că se suprapun perfect. Aceasta dovedește că scribii erau fie români care gîndeau și vorbeau românește și care, constrînși să folosească un alt lexic și în cadrul unei alte structuri gramaticale, romanizau latina și slavona, fie străini care învățaseră românește. Aceste convințiri proprii limbii române al căror număr crește pe măsură ce avansăm în secolul al XV-lea aduc argumente în favoarea aserțiunii potrivit căreia în cancelariile princiare se scria în românește chiar înainte de 1521.

4, 1983, p. 390—401

Guțu Olimpia, UNELE PROBLEME ACTUALE DE PALEOGRAFIE ROMÂNNO-SLAVĂ

În contextul scrierilor medievale din sudul și centrul Europei, autoarea abordează două probleme: textul ca sursă de informare; grafia folosită în alcătuirea manuscrisului.

În izvoarele paleografiei româno-slave se includ cărțile manuscrise și documentele. Între acestea o atenție specială o acordă autoarea codexurilor. În scopul cunoașterii acestui fond documentar se propune editarea unui catalog unic al cărților manuscrise româno-slave datate, produse pînă la sfîrșitul secolului al XVII-lea în țările române. Pe lîngă acesta este necesar un catalog unic al cărții manuscrise româno-slave nedatate și nelocalizate. Se fac propuneri și sugestii legate de editarea unui astfel de instrument de lucru deosebit de util.

4, 1979, p. 427—429

1048

Halichias Ana-Cristina, CÎTEVA OBSERVAȚII PE MARGINEA LATINEI DE REDACȚIE ROMÂNEASCĂ A DOCUMENTELOR DIN SECOLUL AL XVI-lea

Autoarea prezintă cîteva trăsături specifice ale latinei medievale de redacție românească pe baza studierii corespondenței purtate de domnii Țării Românești și ai Moldovei cu orașele din Transilvania. În analiza efectuată, s-a avut în vedere: lexicul și structura gramaticală. Opiniile sînt însoțite de exemple.

1, 1980, p. 111—115

1049

Halichias Ana-Cristina, PENTRU UN LEXICON MEDIO ȘI NEO-LATIN PRIVITOR LA ȚINUTURILE ROMÂNEȘTI

Autoarea demonstrează necesitatea și utilitatea unui lexicon al limbii latine medievale utilizînd documentele și tipăriturile referitoare la istoria României în care sens s-a stabilit o colaborare între Arhivele Statului și Institutul de lingvistică. Elaborarea lucrării se va realiza în etape între care se numără: întocmirea unei liste bibliografice signaletice, selectarea și descifrarea textelor, fișarea termenilor, confruntarea și verificarea acestora, redactarea finală, valorificarea.

Această lucrare urmează să completeze Dicționarul elementelor românești din documentele slavo-române.

2, 1983, p. 144—145

Jakó Sigismund, CONCEPTIA MODERNĂ A PELAOGRAFIEI ȘI APLICAREA EI ÎN CERCETĂRILE DE PALEOGRAFIE LATINĂ DIN ȚARA NOASTRĂ

În prima parte a studiului se definește paleografia ca știință auxiliară a istoriei și principalele direcții de dezvoltare care au creat trei ramuri principale: cunoașterea scrierii vechi, codicologia, istoria scrierii.

În a doua parte se face un scurt istoric al paleografiei latine pe teritoriul țării noastre, întemeiat pe specificul scrierii autohtone, orientările acestei științe în țara noastră.

A treia parte se ocupă de istoria scrierii latine de care paleografia este strins legată. Autorul distinge mai multe perioade deși ea este unitară în dezvoltarea sa: stilul de scriere gotic sau umanist, în cadrul căruia se disting mai multe feluri sau tipuri de scriere, la rândul lor cu variante care au luat naștere în centre de scriere. Delimitarea felurilor sau anilor de scriere se face pe baza tehnicii, a formelor și a ductului.

În ultima parte se arată principalele sarcini care stau în fața paleografiei indeosebi în domeniul codicologiei.

1, 1965, p. 23—38

1051

Laurent V., L'HOMILIAIRE MARIAL DU COISLIN GR. 274 ET L'ACTIVITÉ PALÉOGRAPHIQUE DU MÉTROPOLITE DE MÉTHYMUE GABRIEL SUMMARIPA

Autorul își bazează studiul pe două scrisori aflate în arhivele Vaticanului adresate cardinalului François Barberini, directorul bibliotecii Vaticanului după 1627 de Gabriel Méthymue.

VI, 2, 1944—1945, p. 146—155

1052

Manolescu Radu, SCRIEREA LATINĂ ÎN MOLDOVA ȘI ȚARA ROMÂNEASCĂ ÎN EVUL MEDIU

În Evul Mediu, paralel cu alfabetul chirilic și limba slavă, s-a folosit în Moldova și Țara Românească, alfabetul și limba latină, atât pentru treburile interne, cât mai ales pentru nevoi externe de redactare a tratatelor politice și a corespondenței purtate între instituții sau persoane oficiale. Între piesele păstrate cele mai numeroase și cele mai importante din punct de vedere paleografic, lingvistic și istoric, pe care se bazează studiul de față, sînt documentele și corespondența între principii, boierii și conducătorii orașelor și alte persoane din Moldova și Valahia cu consiliile municipale din Brașov, Sibiu, Bistrița. Pentru redactarea actelor și a corespondenței în limba latină

corespondenții moldoveni și valahi foloseau copiiști permanenți sau ocazionali, recrutați din mediul local sau din Transilvania. Scrierea cu alfabet latin, folosită în Moldova și Valahia a apărut în secolul al XIV-lea și s-a dezvoltat sub influența scrierii contemporane din Transilvania, Ungaria, Polonia și poate fi periodizată astfel:

1. Scrierea gotică (sec. XIV, XV și prima jumătate a sec. al XVI-lea)
2. Scrierea umanistă (a doua jumătate a secolului al XV-lea și prima jumătate a secolului al XVI-lea)
3. Scrierea modernă (a doua jumătate a secolului al XVI-lea, secolele al XVII-lea și al XVIII-lea).

2, 1966, p. 67—82

1053

Onu Liviu, ASPECTE ALE SCRIERII CHIRILICE ROMÂNEȘTI DE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI al XIX-lea. LITERE CU VALORI AMBIGUE ȘI CONFUZII DE LITERE

Autorul tratează câteva aspecte mai puțin studiate ale scrierii chirilice românești de la începutul secolului al XIX-lea; litere cu valoare ambiguă și confuzie de litere. Exemplele sînt extrase din manuscrisul românesc nr. 3499 păstrat la Biblioteca Academiei R. S. România, datînd din anul 1816 și care reprezintă singura copie de pe cea mai veche traducere a Istoriilor lui Herodot (secolul XVII) care s-a păstrat. Articolul pledează pentru o colaborare mai strînsă între istorici, filologi și paleografi pentru ca aceste aspecte să nu fie ignorate.

4, 1984, p. 448—453

1054

Sacerdoțeanu Aurelian, ORIENTĂRI ÎN PALEOGRAFIA ROMÂNĂ

Scrisul s-a transmis grafic prin cuvinte și sunete ale unei limbi vorbite. În cursul timpului această înregistrare a căpătat forme diferite clasate teoretic în mai multe grupe: pictografic, ideografic, silabică și alfabetică. Istoria fiecărei forme constituie obiectul a numeroase studii. Datorită scrisului, care impune paleografului cunoștințe temeinice și o formație multilaterală solidă, se pot clarifica multe aspecte ale dezvoltării culturii și civilizației de-a lungul secolelor. Din necesitatea unei lecturi corecte a scrisului vechi s-a născut paleografia al cărui obiect îl constituie citirea scrisului vechi, o disciplină principală în rîndul științelor auxiliare ale istoriei. Principiile paleografiei au determinat-o ca o știință unitară, cu metode bine definite. În practică sînt mai multe feluri de paleografii în funcție de limbă, de semnele grafice și evoluția lor, ceea ce determină specificul fiecărei paleografii.

Scrisul vechi românesc a creat, de asemenea, o paleografie specifică. Primele opere literare, diplomatice și epigrafice ale românilor au fost scrise în limbile latină și slavonă. Pentru scrisul slavon s-a folosit alfabetul chirilic.

Ulterior acesta a fost adoptat pentru limba română și a fost utilizat pînă în secolul trecut. Textele scrise în acest alfabet constituie obiectul paleografiei române. Textele românești vechi scrise în alte alfabete sînt mai puțin numeroase. În articolul de față autorul clarifică particularitățile scrisului românesc și arată dificultățile întîlnite. Astfel, articolul este structurat în felul următor: introducerea în paleografia română care reprezintă un ghid în literatura de specialitate existentă; prezentarea sistematică a problemelor care se ridică; transcrierea textelor din alfabet chirilic în alfabet latin. În același timp, autorul sugerează principalele caracteristici ale acestui domeniu de cercetare. De aceea, studiul reprezintă un compendiu al paleografiei române. Exemplele sînt însoțite de reproduceri fotografice de pe documente.

1, 1968, p. 3–34

1055

Sacerdoțeanu Aurelian, TRANSCRIEREA DOCUMENTELOR ROMÂNEȘTI

Autorul tratează problema transcrierii textelor românești chirilice, încă nerезolvată, pornind de la legea de organizare din 1925 în care se prevedea obligația Arhivelor Statului de a păstra copii autentice de pe toate actele mai vechi de anul 1881 care se vor prezenta spre traducere sau transcriere. Se propun două sisteme de transcriere: ale lui Sacerdoțeanu și Drăganu, primul apropiat de transliterație, al doilea de interpretare.

Alte probleme legate de transcrierea și traducerea documentelor;

— modul de redare a cuvintelor străine.

— descrierea documentului

— colaționarea

În încheierea articolului autorul exemplifică cu transcrierea unui document din anul 1626.

VII, 1, 1946, p. 3–9

1056

Slușanschi Dan, PERSPECTIVE NOI ASUPRA CERCETĂRII LATINITĂȚII MEDII PRIVITOARE LA TERITORIUL ȚĂRII NOASTRE

În susținerea acestei idei, autorul face un scurt istoric al cercetării textelor latine și prezintă cîteva concluzii pe marginea cursului organizat de Centrul de perfecționare a cadrelor de pe lingă Direcția Generală a Arhivelor Statului în vederea perfecționării specialiștilor în limba și paleografia latină.

3, 1981, p. 362–363

1057

Andrițoiu Maria, Cerghedean Mihai, SIGILII SĂTEȘTI ÎN COMITATELE HUNEDOARA ȘI ZARAND

Articolul face o prezentare tematică a sigiliilor sătești din comitatele Hunedoara și Zarand din perioada 1851—1881. Pentru a explica apariția, frecvența lor mai mare sau mai mică, deosebirile și asemănările cu altele, autorii fac la început o prezentare sumară a perioadei în care ele sînt atestate, administrația și în special administrația sătească. Datorită varietății și valorii lor documentare s-a apreciat necesară publicarea lor. Satele, în alegerea simbolului lor au ținut seama de realitățile locale și au exprimat sintetic fiecare caracteristică a comunității respective. Legenda este scrisă în limba română. Trebuie ținut cont că aceste sigilii au apărut imediat după eliberarea comunelor de sub dominația feudală în condițiile ecoului produs de ideile revoluției de la 1848, ca o manifestare a conștiinței de sine a satelor din Transilvania.

1, 1971, p. 3—26

1058

Balogh Adalbert, EVOLUȚIA SIGILIILOR FOLOSITE DE AUTORITĂȚILE ADMINISTRATIVE DIN COMITATUL MARAMUREȘ ÎN SECOLELE XV—XVIII

Articolul, bazat pe arhiva creată de fostul comitat Maramureș și pe matricele sigilare păstrate la Filiala Maramureș a Arhivelor Statului, prezintă tipurile de sigilii folosite de autoritățile comitatense și de cele cinci orașe și târguri privilegiate (Cîmpulung, Hust, Sighet, Teceu și Vișc) însoțite de reproduceri fotografice.

4, 1982, p. 413—422

1059

Berindei Dan, Dogaru Maria, PETIȚIA DE LA 11 IUNIE 1861, COMITETUL PENTRU SUBSCRIPȚIE ȘI SIGILIUL SĂU

Petiția din 11 iunie 1861 reprezintă un episod al acțiunii organizate de gruparea radicală din Principatele Unite pentru susținerea prințului Alexandru

Ioan Cuza în vederea realizării unificării administrative și politice a celor două țări — Țara Românească și Moldova — și pentru o reformă electorală menită să lărgască numărul cetățenilor cu drept de vot. Conservatorii au opus acestei petiții o alta destinată să producă dificultăți care susținea aducerea unui prinț străin. Cele două petiții au circulat în principate, prima îmbinând azeziunea generală a maselor (peste 800 000 de semnături), întrucît ea corespundea aspirațiilor lor. Pentru deschiderea oficială a campaniei de culegere a semnăturilor radicalii au ales ziua de 11 iunie cînd a fost convocată o mare adunare populară la Filaret. Noul consiliu municipal ales a consacrat victoria radicalilor. Organizatorii au acordat importanță însemnelor heraldice, care au reconstituit atmosfera din ziua de 11 iunie 1848. Elementul semnificativ l-a constituit tricolorul (roșu, galben și albastru) arborat în diferite locuri. Alături de el se afla stema unită, înălțarea unei statui a libertății. Se păstrează, de asemenea, o matrice sigilară care a aparținut Comitetului pentru subscripție la petiția din 11 iunie care se descrie în elementele sale componente.

3, 1981, p. 318—324

1060

Berindei Dan, CONSTANTIN MOISIL ȘI COMISIA CONSULTATIVĂ HERALDICĂ A ROMÂNIEI

Înființată în iunie 1921 Comisia Consultativă Heraldică a avut ca membri pe lângă alte nume prestigioase, pe Constantin Moisil fiind considerat membru fondator prezent la întreaga ei activitate și în funcția de director general al Arhivelor Statului, oferind ospitalitatea instituției lucrărilor Comisiei. Realizările Comisiei în perioada ei de funcționare (1921—1940) sînt legate, fără îndoială, de contribuția lui C. Moisil ca membru al ei timp de două decenii, atît datorită cunoștințelor sale remarcabile de heraldică cit și prin spiritul său organizator.

1, 1977, p. 81—82

1061

Berindei Dan, CÎTEVA INFORMAȚII GENEALOGICE REFERITOARE LA DESCENDENȚA LUI ALEXANDRU D. GHICA

Bazîndu-se pe rapoarte consulare austriece din epoca Unirii Principatelor, documente bogate în informații referitoare la personalități politice marcante din această perioadă, autorul oferă cîteva cercetări genealogice privitoare la descendența lui Alexandru D. Ghica.

În același timp, documentele menționate oferă o serie de informații asupra candidaturii lui Alexandru Ghica la tronul Țării Românești în toamna anului 1858.

2, 1975, p. 210—211

Câncea V. Ioan, SIGILIILE CAIMACAMILOR CRAIOVEI

Sint prezentate următoarele sigilii:

1. Sigiliul lui Constantin Samurcaș (1810)
2. Sigiliul lui Constantin Sutz (1816)
3. Sigiliul lui Nicolae Sutz (1818)
4. Sigiliul lui Gheorghe Sutz (1819)

vol. III, 1, nr. 6—7, 1936—1937, p. 178—179

1063

Cernovodeanu Dan, Mănescu N. Ioan, NOILE STEME ALE JUDEȚELOR ȘI MUNICIPIILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA. STUDIU ASUPRA DEZVOLTĂRII ISTORICE A HERALDICII DISTRICTUALE ȘI MUNICIPALE ROMÂNEȘTI

Studiul reprezintă o sinteză a heraldicii românești prilejuit de reintroducerea în țara noastră, prin decret al Consiliului de Stat, a stemelor județene și municipale care reflectă realizările societății românești sub raport economic, social și politic. Prețuirea trecutului glorios de luptă al poporului român, respectul față de tradițiile strămoșești ale neamului se întâlnesc în noua heraldică județeană și municipală a României socialiste. Procesul de elaborare a noilor steme a antrenat la diferite nivele masele de oameni ai muncii și a îmbogățit gândirea heraldică din țara noastră, punând în evidență formule noi de îmbinare a tradiției istorice cu realitățile actuale și cu aspirațiile societății românești. În structura heraldică a noilor steme se reflectă profundele prefaceri sociale ale contemporaneității. Studiul este structurat astfel:

1. Țara Românească și Moldova (secolele XIV—XIX). Această parte cuprinde evoluția istorică, descrierea și reproducerea reprezentărilor heraldice și a emblemelor județelor muntene, începând cu sigiliile mari domnești de la sfârșitul secolului al XVIII—lea, precum și a stemelor ținuturilor Moldovei. Pentru Transilvania este descrisă practica regională sau municipală începând cu secolul al XIII-lea.
2. România, secolul XX. Se evidențiază stemele județene și ale orașelor elaborate de Comisia Consultativă Heraldică între anii 1921—1928 cu descrierea principalelor caracteristici.
3. În cea de a treia parte se reproduc și se descriu stemele celor 39 județe și 47 municipii existente în anul 1972.

Textul este redat în versiune românească și franceză.

1—2, 1974, p. 3—218

1064

Dogaru Maria, PE MARGINEA FOLOSIRII SIGILIILOR CU CARACTERE TURCEȘTI DE CĂTRE DOMNITORII ȚĂRII ROMÂNEȘTI

Autoarea demonstrează că față de cele cunoscute în legătură cu primele sigilii cu caractere turcești folosite de domnitorii români (Vasile Lupu în Mol-

dova și Grigore Ghica în Țara Românească, Gheorghe Ghica a autentificat un document cu un sigiliu ce avea în emblemă stema Moldovei iar legenda scrisă cu caractere turcești. Documentul este o scrisoare în limba turcă (decembrie 1659) prin care Gheorghe Ghica îl informa pe marele vizir despre devastările produse de Djan-Pașa. Se descrie sigiliul, se redă textul legendei și se fac comentarii pertinente asupra semnificației lui.

1—2, 1974, p. 307—308

1065

Dogaru Maria, STEMA ORAȘULUI TULCEA

Stema orașului Tulcea, utilizată la începutul secolului XX se include în categoria celor care evocă un moment istoric memorabil. Principalul său element îl constituie monumentul independenței din acest oraș, înălțat în anul 1900. Se descriu elementele componente și semnificația lor.

1, 1978, p. 109—110

1066

Dogaru Maria, INSTRUMENTE DE EVIDENȚĂ ȘI INFORMARE ȘTIINȚIFICĂ PENTRU IZVOARELE SIGILARE

Se enumeră instrumentele de evidență și informare științifică existente în Arhivele Statului pentru sigilii (inventare, cataloage și ediții de documente) și includerea unor elemente în fișa tematică și în formularele cartele de date, mijloace care răspund parțial cerințelor de cercetare științifică a acestui gen de izvoare. În vederea realizării unei informări cuprinzătoare, autoarea sugerează câteva propuneri: alcătuirea unor cataloage sigilografice, repertorii ale sigiliilor, fototeca sigilară; îmbunătățirea prezentării și descrierii sigiliilor în lucrările arhivistice de informare.

2, 1979, p. 154—156

1067

Dogaru Maria, CONSERVAREA STEMELOR JUDEȚENE ÎN SIGILIILE DOMNEȘTI

Pornind de la studiul efectuat de C. Moisil asupra unor sigilii domnești emise în perioada 1793—1819, având pe margine stemele județelor din Țara Românească și Moldova, autoarea constată că astfel de sigilii au existat înainte de data menționată și cu o arie de folosire mult mai largă. Primul document cunoscut care include stemele este din 1782, emis în cancelaria lui Nicolae Caragea. Se arată principalele caracteristici ale acestor sigilii din perioada 1782—1821. Aceleași elemente se indică pentru perioada domniilor pămîntene. Articolul este însoțit de reproduceri fotografice.

2, 1973, p. 295—302

Dogaru Maria, SIGILIILE CANCELARIEI DOMNEȘTI A ȚĂRII ROMÂNEȘTI ÎNTRE ANII 1715—1821

Importantele modificări apărute la igiliile domnești din epoca fanariotă (1715—1821) au izvorit din evoluția societății românești și datorită influențelor exercitate în ceea ce privește structura emblemei și a legendei și tehnica, de confecționare, elemente care demonstrează necesitatea și importanța studierii acestor sigilii.

Prima parte a studiului este consacrată concluziilor care se desprind din studierea sigiliilor domnești din această perioadă sub aspectul tipurilor de sigilii, a legendei, formei, dimensiunilor și tehnicii de confecționare. Din punct de vedere al emblemei, tipul heraldic și tipul combinat sînt realizate prin imbinarea celor două tipuri: tradițional și iconografic, continuînd să existe în cursul secolului al XVIII-lea și în primele decenii ale secolului al XIX-lea. Se utilizează mult sigiliile avînd emblema reunită și realizată din emblemele tradiționale ale Moldovei și Valahiei. În sigiliile cîtorva domnitori fanarioti s-a introdus scena săgetării corbului, inspirată din legenda Corvineștilor, ca expresie a alianței care a existat între familia Huniade și familia domnitoare din Țara Românească. Se constată, de asemenea, apariția unui nou tip sigilar, cuprinzînd emblemele județelor. Din punct de vedere al tehnicii de confecționare, sigiliile domnești din această epocă sînt aplicate, imprimate sau conservate în capsule metalice.

Partea a doua cuprinde descrierea sigiliilor utilizate de fiecare domnitor între 1715—1821.

1, 1970, p. 385—421

Dogaru Maria, SIGILIILE CANCELARIEI LUI ȘTEFAN CEL MARE

Analizînd bibliografia problemei, autoarea apreciază că în cancelaria lui Ștefan cel Mare (1457—1504) s-au folosit patru matrice sigilare, păstrîndu-se deci patru categorii de impresiuni sfragistice ale căror caracteristici sînt descrise:

1. Sigiliul mare constatît în perioada 1460—1503
2. Sigiliul mijlociu, rotund
3. Sigiliul mic, rotund
4. Sigiliul inelar, rotund pe care autoarea îl menționează în practica de sigilare a voievodului

În continuare sînt descrise tipurile de sigilii folosite din punct de vedere al tehnicii de confecționare, rolul juridic al acestora pentru autentificarea actelor, cu contribuția științifică a autoarei în aceste probleme. Se menționează, de asemenea, că sigiliile folosite în vremea lui Ștefan cel Mare exprimă înflorirea culturală proprie perioadei, preocupările domnului vizînd mai buna organizare a activității social-economice, realizarea unui model al stemei Moldovei care a persistat în timp.

2, 1984, p. 197—202

Dogaru Maria, CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA HERALDICII ȚĂRII ROMÂNEȘTI. PRIMELE STEMME REPREZENTATE ÎN CULORI

Subliniind faptul că smalțurile heraldice s-au bucurat în cancelariile țărilor române de o atenție deosebită, autoarea reamintește viile dezbateri din istoriografia românească pe marginea cromatismului emblemelor colorate.

În ceea ce privește Țara Românească, lucrările publicate până în prezent consideră că primul exemplar colorat al acestor embleme este cel cuprins în albumul ex-primarului orașului Sibiu din 1616, blazon constituit dintr-o compoziție pe albastru, cu pasărea heraldică neagră iar crucea și stelele de aur. Studiarea actelor de cancelarie din secolul al XVII-lea i-a permis autoarei concluzia că primele embleme oficiale colorate figurează pe frontispiciul unui pergament domnesc din 9 februarie 1608 și cuprinde: un scut roșu închis, cu acvila avînd în cioc crucea de aur. Tot din cancelaria domnitorului Radu Șerban s-a emis un act la 29 mai 1608 avînd în frontispiciu emblema al cărui scut avea cîmpul albastru cu acvila de aur. Este, de altfel, tipul care s-a impus de vreme ce se regăsește în fruntea mai multor documente din secolul al XVII-lea.

Fără îndoială, utilizarea smalțurilor de felul celor menționate, aur și roșu, constituia un mijloc de a sublinia autoritatea foarte diferită a puterii, de a sugera într-o manieră plastică statutul independenței statului.

3, 1983, p. 288—293

1071

Dogaru Maria, ÎNSEMNE HERALDICE REFLECTÎND IDEEA UNITĂȚII NAȚIONALE

Autoarea încearcă clasificarea în ansamblu a vestigiilor ce atestă modul în care fenomenul heraldic reflectă idealul național, după formă și semnificație. Articolul este însoțit de o bogată ilustrație (30 de reproduceri) și este structurat astfel:

1. Izvoare heraldice reflectînd unirea Țării Românești și a Moldovei
2. Insemne heraldice sugerînd unirea tuturor românilor
3. Devize exprimînd ideea unității
4. Tricolorul — simbol național

Supl. 1979, p. 206—222

1072

Dogaru Maria, EXPOZIȚIA INTERNAȚIONALĂ DE SIGILOGRAFIE

Se prezintă tematica și exponatele expoziției internaționale de sigilografie, organizată la Muzeul Arhivelor în septembrie 1978, alcătuită din piese aduse sau trimise de Arhivele naționale din: Anglia, Belgia, Franța, R. F. Ger-

mania, Olanda, Spania și România. Din punct de vedere al genului documentelor expoziția a cuprins: mulate sigilare confecționate din sulf, tercuit, gips și ceară, fotografiile realizate în diferite tehnici și mărimi de pe sigilii aparținând tuturor categoriilor de posesori; planșe realizate în alb-negru sau color de elevii unor școli generale și școli de artă din Paris, lucrări de specialitate editate în diferite țări.

3, 1979, p. 345—349 (l. română și franceză)

1073

Dogaru Maria, DOCUMENTE PRIVIND INTERFERENȚA ÎNTRE SIGILOGRAFIA ȘI DIPLOMATICA ROMÂNEASCĂ

Se prezintă un catalog al documentelor cuprinse în expoziția permanentă a D.G.A.S. referitoare la vestigiile sfragistice rare. Catalogul este structurat în următoarele părți: I. Sigiliile capitulurilor au avut întotdeauna un rol deosebit în garantarea conținutului actelor pe care aceste instituții le-au transmis; II. Cazurile rare de sigilare; III. Rolul și importanța tipurilor de sigilii (mare mijlociu, mic, inelar) în cancelaria princiară; IV. Dovadă a rolului juridic pe care l-a avut sigiliul, unele documente rămase nevalidate, datorită vicisitudinilor vremii, sînt autentificate de către domnitorii ce au urmat; V. Documentele cosigilate ridică interesante probleme pentru sigilografie și critica diplomatică; VI. O formă excepțională de validare o constituie aplicarea pe acte a două sigilii de text; VII. În secolul al XVIII-lea se constată tendința posesorilor de acte de a obține întărirea conținutului acestora în domniile succesive sau de către domnitorii care au urmat emitentului, recunoscîndu-se valabilitatea actelor, se aplică un nou sigiliu; VIII. Unele sigilii constituie rarități demne de cercetat sub aspectul conținutului din emblema; IX. Interesul general pentru căutarea falsurilor a creat o grupă deosebită pentru confecționarea și păstrarea matricelor sigilare.

3, 1979, p. 340—344

1074

Dogaru Maria, SIGILIILE DE TIP ICONOGRAFIC UTILIZATE DE DOMNII ȚĂRII ROMÂNEȘTI

Primul sigiliu de acest tip, cunoscut pînă în prezent, validează un act din 1403 emis de Mircea cel Bătrîn. Etapele înregistrate în evoluția acestui tip de sigiliu au fost următoarele: 1403—1583 caracterizată prin faptul că întreaga suprafață sigilară era ocupată de stema iconografică iar legenda indică numele și titlul posesorului; 1583—prima jumătate a secolului al XVII-lea în care are loc contopirea tipului heraldic cu cel iconografic, compoziția denumindu-se „tipul combinat“. Din această etapă se menționează sigiliile lui Mihai Viteazul și Șerban Cantacuzino; a treia etapă cuprinde perioada de la sfîrșitul secolului al XVII-lea și prima jumătate a secolului al

XIX-lea, caracterizată prin schimbarea înfățișării și rolului celor două personaje. Autoarea apreciază că acest tip de sigiliu a cunoscut o evoluție diferită față de alte țări, avînd în vedere originea latină a țării noastre, considerînd că el constituie o expresie a originalității sigilografice românești.

3, 1979, p. 333—337

1075

Dogaru Maria, CONTRIBUȚIA LUI CONSTANTIN MOISIL LA DEZVOLTAREA SIGILOGRAFIEI ROMÂNEȘTI

Preocupările sale pentru cercetarea izvoarelor sigilare s-au înscris în cadrul cercetărilor heraldice. C. Moisil aprecia că sigiliile fac parte din monumentele de cultură românească, ele reflectă mentalitățile generațiilor, mentalitățile sociale, completează informațiile din documente, militează pentru adoptarea unei terminologii corespunzătoare, valorificarea multiplă a acestor izvoare îndeosebi, prin corelarea lor cu probleme fundamentale ale istoriei românilor. A inclus heraldica între obiectele de studiu ale Școlii de arhivistică alături de alte științe auxiliare. Prin activitatea sa în acest domeniu a lărgit aria de investigație asupra izvoarelor sigilare și a aprofundat cercetările în determinarea locului, originii și semnificației elementelor din emblemă.

1, 1977, p. 82—84

1076

Dogaru Maria, SIMBOLUL DACIEI ȘI SIGILIILE LUI MIHAI VITEAZUL

Sînt descrise trei impresiuni sigilare din timpul domniei lui Mihai Viteazul, folosite în perioada cînd a unit sub sceptrul său cele trei țări române, datînd din 3, 27 și 29 iulie 1600, toate sigiliile mijlocii. Aceste sigilii au fost studiate și de alți cercetători. Autoarea aduce unele precizări legate de interpretarea legendelor acestor sigilii.

2, 1975, p. 169—171

1077

Dogaru Maria, COLECȚIA DE SIGILII A DIRECȚIEI GENERALE A ARHIVELOR STATULUI

Se realizează o descriere a colecției de matrice sigilare a Arhivelor Statului din București, cuprinzînd 5976 exemplare, din care circa 5450 sigilii administrative. Descrierea se face din punct de vedere al provenienței, al tipului heraldic, al legendei. Prezentarea este însoțită de reproduceri fotografice ale unor matrice.

2, 1969, p. 155—171

Dogaru Maria, CONCEPȚIILE REVOLUȚIONARILOR PAȘOPTIȘTI OGLINDITE ÎN SIGILII

Conducătorii revoluției de la 1848 au acordat o importanță deosebită simbolurilor. Astfel, primul decret emis de Guvernul provizoriu a fixat steagul iar în altele ulterioare s-au stabilit condițiile de folosire a eșarfelor tricolore, modul de redactare a actelor, confecționarea unor sigilii proprii pentru autentificarea acestora. Pe lângă sigiliul Locotenenței domnești care reprezenta o sinteză sigilografică se descriu sigiliile adoptate de alte instituții în această perioadă. La acestea se adaugă sigiliile personale ale unor revoluționari, însoțite de reproduceri fotografice.

Supl. 1973, p. 134—138

1079

Dogaru Maria, DOCUMENTE EXCEPȚIONAL VALIDATE

În urma studierii documentelor cancelariei domnești din perioada 1715—1821, autoarea descrie încă două modalități de sigilare a documentelor: validarea succesivă cu două sau trei sigilii ale aceluiași emitent și autentificarea cu două sigilii mari de text. Aceste două procedee sînt exemplificate cu documente validate în acest fel provenind din cancelariile lui Constantin Brîncoveanu, Șerban Cantacuzino, Alexandru Ipsilanti, Alexandru Constantin Moruzi.

2, 1972, p. 325—332

1080

Dogaru Maria, MULAJE SIGILARE DIN FLANDRA ȘI BRABANT

Se reproduc fotografic și se descriu 38 mulate sigilare belgiene care au fost oferite de Arhivele Generale ale Regatului Belgiei Arhivelor Statului din România. Colecția cuprinde patru serii de mulate de pe sigilii din secolele X—XVIII. Se descriu: forma, tipurile cărora aparțin, materialele și tehnica de confecționare, semnificația emblemei, legenda.

4, 1975, p. 418—426

1081

Dogaru Maria, SIGILIUL LUI AVRAM IANCU

Autoarea descrie sigiliul păstrat la Arhivele Statului din Sibiu și documentul însoțitor, atribuit lui Avram Iancu. Este un sigiliu din ceară roșie, a cărei matrice nu a fost confecționată special pentru Avram Iancu, dar folosit de acesta în funcțiile pe care le-a ocupat în timpul revoluției.

3, 1972, p. 694—695

1082

Eftimiu Elena, ANTIMIIA, FATA VORNICULUI GRIGORE URECHE. CONTRIBUȚIE DOCUMENTARĂ

Cu o scurtă introducere asupra familiei Ureche, autoarea publică un document din anul 1657 ianuarie 25 cu amănunte inedite asupra uneia din fiicele lui Grigore Ureche, Antimiia. Se menționează importanța genealogică a documentului și faptul că fata lui Grigore Ureche era învățată, știutoare de carte, fiind printre puținele femei culte din perioada respectivă.

an. II, nr. 3, 1926, p. 370—372

1083

Filitti C. Ioan, SCHITUL ANINOASA — CISLĂU (BUZĂU) ȘI NEAMUL DOAMNEI NEAGA

Pornind de la cel mai vechi document care atestă localitatea Cislău din 1655 și care menționează moșia Cislău din vremea lui Vladislav vv. la 1523—1525, autorul face o incursiune istorică asupra localității și a stăpînitorilor de moșii de aici.

În continuare, sint menționate date biografice ale doamnei Neaga, fiica lui Vlaicu clucer, soția lui Mihnea Turcitul. Aceasta a clădit biserica din Cislău pe locul celei din Aninoasa. Se arată modul de administrare al ctitoriei și al moșiilor acesteia, atît în timpul doamnei Neaga cît și de către urmașii ei. Studiul se încheie cu un arbore genealogic al neamului doamnei Neaga.

an. I, nr. 2, 1925, p. 210—226

1084

Filitti C. Ioan, RECTIFICĂRI ISTORICO-GENEALOGICE

Se fac precizări legate de biografia lui Nestor Craiovescu și a postelnicului Ianache

an. II, nr. 4—5, 1927—1929, p. 234—235

1085

Gherghel Ilie, PARCUA ROMANORUM: PABULA IULII GAESARIS II

Autorul răspunde unor observații critice făcute de N. Iorga pe marginea articolului său.

an. II, nr. 4—5, 1927—1929, p. 235—237

1086

Gorovei Ș. Ștefan, CANTEMIREȘTII. ESEU GENEALOGIC

Studiul este consacrat genealogiei familiei Cantemir, mai puțin cercetată pînă în prezent și pornind de la studiul lui Sever Zotta asupra acestei familii. Se adîncesc unele ipoteze formulate de Zotta, lămurind chestiuni lăsate în suspensie și aflînd noi știri despre rude și strămoși. Studiul este structurat în următoarele părți: I. Răzeșii silișteni pînă la Cantemir; II. Cantemir: cariera; primele două căsătorii; III. Anița Bantăș, nepoata doamnei lui Duca vodă; IV. Varia cuprîzînd problemele ce urmează a fi clarificate în cercetări viitoare.

3, 1973, p. 481—512

1087

Gorovei Ș. Ștefan, CONTRIBUȚII LA GENEALOGIA FAMILIEI DOMNITOARE TOMȘA

O afirmație eronată a lui N. Beldiceanu referitoare la inscripția de pe epitaful oferit de Ștefan Tomșa bisericii Sf. Nicolae Domnesc din Iași a determinat autorul să întreprindă o cercetare genealogică asupra familiei care a dat doi domnitori Moldovei și doi domnitori Țării Românești: familia Tomșa.

Bazat pe o solidă informare, autorul descrie în amănunt toate elementele și formulează observații cu caracter istoric. De asemenea, se completează genealogia familiei Tomșa.

3, 1971, p. 375—390

1088

Gorovei Ș. Ștefan, CU PRIVIRE LA METODOLOGIA CERCETĂRI-LOR DE GENEALOGIE MEDIEVALĂ ROMÂNEASCĂ

Se încearcă descrierea modului de abordare a cercetărilor de genealogie medievală românească în perspectiva studiilor teoretice ale acestei științe. Studiul este structurat astfel: 1. Generalități. Definiție; 2. Cîmp de cercetare; 3. Principii genealogice. În încheiere se menționează principalele sarcini ale istoriografiei românești care vor contribui la progresul științei istorice. Acestea sînt legate de elaborarea a trei lucrări fundamentale: genealogia, prosopografia și scurgerea proprietății în secolele XIV—XIX.

2, 1973, p. 285—291

1089

Ionescu D. Gion, SĂSENI DIN BÎSCENII DE JOS. SPIȚĂ DE NEAM

Autorul subliniază importanța documentelor de familie și a celor păstrate de Arhivele Statului pentru stabilirea arborelui genealogic al unor familii

de moșneni. Prima familie Săseanu, locuind la Bîscenii de Jos a fost întemeiată de Radu (II) Săseanu, originară din valea Nișcovului, căsătorit cu o Mărgineanu. Cu timpul, moșnenii Săseanu (șase descendenți aparținând celei de a treia generație și 15 la a patra) vor juca un rol social important chiar în administrația Țării Românești. Tudor, din a treia generație, fiul lui Mihai este membrul cel mai important al acestei genealogii, ca vătaf de plai la Buzău, apoi Moise și Bănică la a patra generație, ultimul ca polcovnic și, în sfârșit, fiul celui dintii, Costache ca trei logofăt al Divanului.

4, 1984, p. 454—463

1090

Iordache Gh. Stelian, STAMPILA DE DATARE GALAȚI — MOLDOVA

Către mijlocul secolului al XIX-lea, într-o perioadă de dezvoltare economică și demografică impetuoasă, la Galați, port principal al Moldovei, erau puse în circulație primele sigilii poștale din Moldova.

Autorul prezintă, pe baza studierii unor documente păstrate de filiala Galați a Arhivelor Statului, într-o viziune dinamică, sigiliul Galați—Moldova (1858—1867), stabilește toate elementele necesare încadrării cronologice și furnizează probele autenticității lor, ajutând astfel la datarea documentelor dificil de datat.

4, 1985, p. 437—445

1091

Karadja Constantin I. DESPRE STEMELE ROMÂNEȘTI ALE LUI RICHENTAL

Pornind de la articolul publicat de Mihail Popescu despre stemele Principatelor Române editate de Richental și reproduse ulterior de alți autori, articolul aduce o serie de precizări asupra unor greșeli care s-au strecurat în reeditările ulterioare, recomandând folosirea stemelor editate de Richental.

nr. 5, an. 1928—1929, p. 436—437

1092

Leonte Ileana, O FORMĂ RARĂ DE VALIDARE A DOCUMENTELOR ÎN CANCELĂRIA DOMNEASCĂ A MOLDOVEI

Documentele emise în țările române în perioada feudală prezintă forme de redactare și caracteristici ale perioadei. Redactarea actelor juridice a înregistrat o simplificare. În țările române autenticitatea actelor era asigurată

de sigiliul celui care emitea actul și de semnătura acestuia. Autoarea arată că una din formele rare de validare a documentelor, folosită în cancelaria domnească a Moldovei, a fost autentificarea cu același sigiliu a două acte cu date diferite și cu emitenți diferiți. Articolul este însoțit de ilustrații.

2, 1968, p. 245—252

1093

Mănescu N. Ioan, STEMELE LUI DIMITRIE CANTEMIR ȘI LOCUL LOR ÎN HERALDICA ȚĂRILOR ROMÂNE

Se subliniază unele amănunte în legătură cu statutul lui Dimitrie Cantemir și al pribegilor moldoveni, stabilit în linii mari prin diploma lui Petru I din 1 august 1711, și anume cel legat de acordarea titlului de svietleștii cneaz, serenissim principe și de gospodar al Moldovei lui Dimitrie Cantemir. Se descriu și se reproduc stema și sigiliile adoptate de Cantemir în timpul șederii în Rusia.

3, 1973, p. 465—480

1094

Moisil Constantin, STUDII DE SIGILOGRAFIE ROMÂNEASCĂ

Studiul este structurat în următoarele părți: I. Sigilii de dregători:

1. Sigiliile iconografice ale vornicilor mari din Țara Românească. Într-o primă parte se prezintă trăsăturile generale ale acestor sigilii apoi se face o descriere amănunțită cu rezumarea documentelor pe care sînt aplicate și cu reproducerea fotografică a imaginii lor. Astfel, sînt descrise sigiliile lui: Preda Brincoveanu din anul 1652, Radu Popescu din 1670, Radu Krețulescu din 1675, Badea Bălăceanu din 1678, Alexandru Alexianu din 1694, Șerban Cantacuzino din 1708, Iordache Krețulescu din 1724 și Ștefan Văcărescu din 1758, toate aplicate pe cărți de judecată.

2. Sigilii cu însemnele dregătoriei, categorie în cadrul căreia descrie: sigiliul marelui spătar Grigore Filipescu (1823), sigilii de mari armași și sigiliul Agiei din București.

II. Sigilii domnești cu stemele județelor, în care sînt prezentate sigilii cu stemele județelor Țării Românești, sigilii cu stemele județelor Moldovei, sigilii cu stemele județelor Olteniei.

vol. II, nr. 4—5, 1927—1929, p. 426—449

1095

Moisil Constantin, SIGILIILE LUI MIRCEA CEL BĂTRÎN

Bazat pe un număr mare de documente și sigilii păstrate de la Mircea cel Bătrîn autorul își structurează studiul în următoarele părți:

— Sigilii și monete

— Notițe bibliografice

- Caracteristici generale
- Sigilii mari domnești
- Sigilii mici domnești
- Încheiere

Reproduceri alb-negru ale unor sigilii.

VI, 2, 1944—1945, p. 256—286

1096

Moisil Constantin, INELE SIGILARE DOMNEȘTI DE AUR

Dintre puținele sigilii inelare domnești care s-au păstrat, autorul le descrie pe cele cunoscute provenind din vremea domniei lui Vasile Lupu, de la Petru Cercel sau Radu Paisie, Constantin Brîncoveanu.

V, 1, 1942, p. 212—224

1097

Moisil Constantin, LICITAȚIE DE SIGILII DOMNEȘTI

Sînt descrise sigiliile domnești provenind de la Scarlat Calimah și de la Alexandru Calimah, socrul său, ambii foști domni ai Moldovei.

V, 1, 1942, p. 209—212

1098

Moisil Constantin, NOI STUDII DE SIGILOGRAFIE ROMÂNEASCĂ

1. Sigiliul lui Mihai Viteazul ca domn al Țării Românești, Ardealului și Moldovei.

Se fac noi precizări legate de sigiliul din 27 iulie 1600 al lui Mihai Viteazul publicat și comentat de mai mulți specialiști înaintea sa. Față de vechea interpretare, conform căreia în sigiliu era reprezentată stema Transilvaniei, se demonstrează că acest sigiliu al domnitorului român înfățișează stemele Moldovei și Țării Românești.

2. Primele sigilii cu stema unită a Moldovei și Țării Românești. Față de sigiliile cunoscute reprezentînd stema unită a Moldovei și Țării Românești provenind de la Nicolae Mavrocordat, autorul descrie alte sigilii cu aceeași stemă aplicate pe documente emise de Gheorghe Duca (trei sigilii mari domnești din 1691), tip sigilar care mai tîrziu a simbolizat ideea unirii principatelor.

IV, 1, 1940, p. 100—109

Moisil Constantin, BULE DE AUR SIGILARE DE LA DOMNII
ȚĂRII ROMÂNEȘTI ȘI AI MOLDOVEI

Studiul este structurat în următoarele părți: introducere, bule de aur sigilare, bula de aur de la Alexandru al II-lea al Țării Românești, bula de aur de la Mihnea al II-lea Turcitul al Țării Românești, bula de aur de la Petru Cercel al Țării Românești, bula de aur de la Petru Șchiopul, domnul Moldovei, bula de aur de la Matei Basarab, domnul Țării Românești, bula de aur de la Grigore Ghica, domnul Țării Românești, Încheiere.

Pornind de la necesitatea și importanța studierii izvoarelor sigilare, autorul prezintă categoria pecetilor de metal, care se întrebunțau numai la documente de importanță excepțională.

În a doua parte a articolului, autorul prezintă elemente generale asupra bulelor de aur sigilare, modul lor de folosire, categoriile de acte pe care se aplicau, menționind că la noi nu se cunosc decât bule de aur de categoria a doua, lamelare (alcătuite din două plăci de aur, rotunde și bombate, lipite prin sudarea metalului).

Autorul menționează că la noi s-au conservat șase bule de aur, din care numai una păstrează și diploma dată de Grigore Ghica în 1664.

În continuare, sint descrise în ordine cronologică cele șase izvoare sigilare, se redau inscripțiile, se datează cele care nu au dată certă etc.

În încheiere se demonstrează importanța deosebită a acestor izvoare sigilare pentru istoriografia românească prin raritatea lor, prin metalul și arta din care au fost confecționate, semnificația lor istorică, culturală și artistică. Se reproduc imaginile față-verso ale bulelor descrise.

an, I, nr. 2, 1925, p. 249—265

1100

M <oisil > C <onstantin >, COMISIUNEA CONSULTATIVĂ HERALDICĂ

Cronică asupra înființării în 1921 a Comisiunii Consultative Heraldice, sub președinția lui D. Onciul. Activitatea desfășurată de Comisie pentru alcătuirea stemelor județelor, comunelor și altor autorități și instituții a regulamentului de folosire a lor. Componenta Comisiei. Numirea, în 1923, ca președinte al Comisiei a lui M. Seulescu, în urma decesului lui D. Onciul.

an I, nr. 2, 1925, p. 299—300

1101

Mosco Emanuil Hagi, RECTIFICĂRI ISTORICO-GEOGRAFICE

Comentarii și îndreptări pe marginea spiței de neam a lui Isar Mihul clucer din 1842 publicată de Sever Zotta în „Revista de Istorie” din 1927.

O altă opinie legată de articolul lui N. Iorga tot din „Revista istorică“ se referă la numele lui Andonie Andronache.

Rectifică numele unor boieri care apar în documentul din 1634 publicat de C. Moșil în „Revista Arhivelor“ numai cu prenumele.

an. II, nr. 4—5, 1927—1929, p. 229—234

1102

Pirvulescu Maria, Dogaru Maria, INTRODUCEREA ȘI REGĂSIREA INFORMAȚIILOR PRIVIND IZVOARELE SFRAGISTICE ÎN MEMORIA ECHIPAMENTULUI ELECTRONIC

Introducerea și regăsirea informațiilor despre sigilii în memoria electronică se poate realiza pe două căi: odată cu prelucrarea automată a documentelor sau printr-un program special elaborat în acest scop.

Prima soluție este mai ușor de realizat, întrucât odată cu introducerea în calculator a informațiilor din documentele feudale se descriu și sigiliile. Informațiile referitoare la sigilii se pot introduce și în limbaj natural sub formă de rezumate. Se exemplifică cu modul de regăsire a informațiilor în sistemul SARIAS, în cadrul căruia se pot regăsi toate sigiliile conservate într-o anumită epocă istorică.

A doua metodă, elaborarea unui sistem special pentru prelucrarea informațiilor privind izvoarele sigilare presupune uniformizarea terminologiei folosite de specialiști și codificarea datelor astfel încât în memoria calculatorului să se poată concentra cât mai multe informații.

3, 1979, p. 337—340

1103

Popescu Mihail, SIGILIUL LUI SIGISMUND BATHORI, PRINCEPELE TRANSILVANIEI

Autorul descrie în amănunțime sigiliul voievodului Transilvaniei, Sigismund Bathori, folosit și de urmașii săi. Articolul este însoțit de reproduceri alb-negru ale sigiliului descris.

an. II, nr. 3, 1926, p. 328—332

1104

Popescu Mihail, CAPETELE DE ARABI DIN STEMA BASARABILOR

Autorul demonstrează falsitatea teoriei capetelor de arabi în stemele Moldovei, Țării Românești și Transilvaniei, arătând că aceste elemente au fost introduse de autori occidentali în lucrările lor.

vol. II, nr. 4—5, 1927—1929, p. 150—155

Popescu Mihail. COROANA LUI ȘTEFAN BACSKAI

Autorul comentează problema controversată a posesiunii coroanei fostului principe al Transilvaniei, Ștefan Bacskai (1605—1606), iscată în urma încheierii tratatului de la Trianon.

an. II, nr. 4—5, 1927—1929, p. 237—238

1106

Rădulescu Gabriela, SIGILIILE CANCELARIEI DOMNEȘTI A MOLDOVEI ÎNTRE ANII 1711—1821

Se realizează o repertoriizare a sigiliilor domnești ale cancelariei Moldovei între anii 1711—1821, prezentînd concluzii în ceea ce privește modelul sigilar și semnificația lor. Sigiliile descrise aparțin următorilor domnitori: Dimitrie Cantemir, Nicolae Al. Mavrocordat, Mihail Racoviță, Grigore II Ghica, Constantin N. Mavrocordat, Ioan Mavrocordat, Constantin Racoviță, Scarlat Ghica, Matei Ghica, Ioan Th. Callimachi, Grigore I. Callimachi, Grigore III Ghica, Constantin D. Moruzi, Alexandru Mavrocordat Delibei, Alexandru I. Mavrocordat Firaris, Alexandru Ipsilanti, Alexandru C. Moruzi, Mihail C. Suțu, Alexandru I. Callimachi, Constantin Al. Ipsilanti, Alexandru I. Suțu, Scarlat Al. Callimachi, Mihail Gr. Suțu. Se reproduc 58 imagini fotografice ale celor mai reprezentative sigilii.

2, 1969, p. 173—218

1107

Rezachevici Constantin, CEL MAI VECHI SIGILIU INELAR (MATRICE) DE DREGĂTOR MOLDOVEAN (SECOLUL al XV-lea) PĂSTRAT ÎN POLONIA

Se descrie inelul sigilar de aur, păstrat în colecțiile castelului regal Wawel de la Cracovia, care a aparținut unui înalt dregător moldovean din veacul al XV-lea, reprezentînd cea mai veche matrice sigilară de dregător din țările române de la sud și est de Carpați, păstrată pînă în prezent. Autorul datează matricea în perioada 1468—1475.

3, 1984, p. 340—347

1108

Rezachevici Constantin, FAMILIA LUI ȘTEFAN CEL MARE. ÎMPREJURĂRILE OCUPĂRII TRONULUI

Cercetări recente îi permit autorului să susțină că voievodul Moldovei era fiul natural al lui Bogdan II, fratele lui Alexandru cel Bun și al Mariei Oltea, descendentă dintr-o familie din Țara de Jos a Moldovei. Domnitorul

moldovean nu a fondat o dinastie, dar din arborele Mușatinilor (mai precis al Bogdăneștilor precizează autorul) s-a desprins vlăstarul cel mai viguros, fiind singurul care a continuat spița inaugurată de Bogdan I al Maramureșului, până la stingerea dinastiei la începutul secolului al XVIII-lea. Trei căsătorii consecutive, dintre care două de scurtă durată și cei nouă copii dau imaginea familiilor fondate de Ștefan cel Mare. În ciuda numărului mare de descendenți, Ștefan cel Mare a avut nefericirea de a-și vedea aproape toți fiii pierind. Numai doi dintre ei — Bogdan Vlad (Bogdan III) și Petru Rareș, i-au supraviețuit, iar dintre fiice, Elena s-a căsătorit cu unul din fiii lui Ștefan cel Mare iar Maria Chiajna a deveni soția domnitorului polonez Teodor Wisnowiecki.

2, 1982, p. 117—124

1109

Rinziș Filofteia, SIGILIILE LUI CONSTANTIN ȘERBAN (1654—1658)

Prin compoziția emblemei și forma scutului, prin modul de realizare artistică, sigiliile lui Constantin Șerban constituie o verigă în evoluția heraldică românească și a artei gravurii. Acestea sînt sigiliu de tip combinat și de tip heraldic. Se analizează și se descriu sigiliile acestui domnitor și se reproduc cîteva.

1, 1982, p. 86—90

1110

Ruzicka Leon, CIFRUL LUI ȘERBAN CANTACUZINO

Două documente aflate în Arhiva Ministerului de Interne din Viena, unul o scrisoare din 16 aprilie 1687 adresată împăratului Leopold I de Șerban Cantacuzino și al doilea tot o scrisoare a aceluiași voievod din 5 decembrie 1687, ambele scrise în întregime cu alfabet cifrat, avînd și transcrierea făcută în cancelaria imperială.

În continuare se redă alfabetul cifrat folosit de Șerban Cantacuzino.

an. II, nr. 4—5, 1927—1929, p. 237

1111

Sacerdoțeanu Aurelian, SIGILIUL DOMNESC ȘI STEMA ȚĂRII. CONCEPTUL DE UNITATE A POPORULUI ROMÂN PE CARE ÎL REFLECTĂ ȘI ROLUL AVUT ÎN FORMAREA IDEII DE UNIRE

Studiul se întemeiază pe un bogat și variat material ilustrativ din care s-au selectat cele mai reprezentative piese. În prima categorie se descriu reprezentările sigilografice, în care se constată o strînsă continuitate. Sînt re-

produse și descrise principalele tipuri de sigilii reflectind ideea de unitate, începând din vremea lui Mihai Viteazul, din ambele țări românești: Moldova și Țara Românească, până la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Un alt mijloc de manifestare a ideii de unire a fost stema unită răspândită pe calea tiparului (1716—1830), a cărei evoluție se descrie în 19 reprezentări. Se prezintă, de asemenea, stemele care împodobesc hrisoavele. Alte manifestări ale ideii de unire s-au reflectat în lucrări realizate în piatră, în lemn și pe monede ca și în arta plastică concretizată în portrete de domnitori care poartă stema unită. Toate exemplele sînt însoțite de reproduceri fotografice și de concluzii.

2, 1968, p. 11—68

1112

Sacerdoțeanu Aurelian, HRISOVUL ȘI SIGILIUL LUI MIHAI VITEAZUL DIN 27 IULIE 1600

Pe marginea interpretărilor lui Const. Moisil în legătură cu sigiliul lui Mihai Viteazul aplicat cu tuș roșu pe documentul din 27 iulie 1600 autorul aduce în discuție problema datei sigiliului, dacă respectă stilul vechi sau stilul nou, remarcînd că în intervalul 18 iulie/5 august 1600 Mihai Viteazul nu s-a aflat la Iași.

IV, 1, 1940, p. 161—162

1113

Sacerdoțeanu Aurelian, AUTOGRAFE ȘI SIGILII DE LA MIHAI VITEAZUL

Pornind de la importanța studierii acestor elemente și evidențiind rolul lor în determinarea autenticității documentelor, autorul demonstrează necesitatea alcătuirii repertoriului autografelor și sigiliilor românești, din care cele ale lui Mihai Viteazul reprezintă o contribuție. Studiul este bazat pe documentele emise de Mihai Viteazul ca domn al Țării Românești.

Descrierea autografelor de pe 15 documente este însoțită de nouă reproduceri și este precedată de prezentarea stadiului la care a ajuns cercetarea în această problemă.

Sigiliile, la rîndul lor, sînt prezentate în cinci tipuri reprezentative, folosite de Mihai Viteazul.

IV, 2, 1941, p. 296—313

1114

Sacerdoțeanu Aurelian, IA RĂȘI DESPRE SIGILIUL LUI MIHAI VITEAZUL

Autorul publică un document inedit din 3 iulie 1600 din fondul mănăstirii Neamț prin care se confirmă lui Dosoftei de la mănăstirea Secul drepturile

asupra finaturilor de la Aristaria pînă la chiliile Toptisului. Documentul este însoțit de o traducere de la începutul secolului al XIX-lea.

Sigiliul aplicat acestui document este cunoscut, însă față de descrierea făcută de Const. Moisil autorul apreciază următoarele deosebiri: nu este vorba de un pom desrădăcinat iar leii afrontați stau pe un fel de scoici nu movile. Se redă în transcriere legenda din bandă și exergă.

Din analiza sigiliului rezultă că acesta nu aparține lui Mihai Viteazul ci fiului său Nicolae Pătrașcu.

VI, 2, 1944—1945, p. 330—333

1115

Săucești-Sturdza Marcel, Nistor Nicolae, SIGILIILE BOIERILOR DIN SFATUL LUI RADU CEL MARE DE LA CONVENȚIA CU SIBIUL DIN 1507

Această convenție de pace încheiată de Radu cel Mare la 3 decembrie 1507 cu cetățenii din Sibiu și cu cele șapte districte săsești din Transilvania are o certă valoare istorică și documentară și o importanță specială din punct de vedere sigilografic. Convenția poartă, pe lângă sigiliul mare domnesc, 12 sigilii de martori domnești. Studiarea acestora permite stabilirea caracteristicilor sigilografice ale unei perioade de peste un secol (secolul XV și începutul celui de al XVI-lea) din istoria Țării Românești, Analiza atentă a sigiliilor permite desprinderea unor concluzii valoroase privind genealogia boierilor români, principalele momente pentru ocuparea funcțiilor. Figurile heraldice din sigilii atestă legăturile nobilimii din Transilvania cu cea din Țara Românească. Aceste relații sînt confirmate prin faptul că unele sigilii au fost confecționate în Transilvania. Se descriu cele 12 sigilii boierești.

1, 1967, p. 73—90

1116

Săucești-Sturdza Marcel, TRICOLORUL ROMÂNESC-SIMBOL AL UNITĂȚII NAȚIONALE SUB MIHAI VITEAZUL

Istoricul drapelului național românesc a fost prezentat ca fiind introdus în anul 1834 și adoptat ca însemn național al revoluționarilor de la 1848. După Unirea Principatelor, într-un discurs din 1867, M. Kogălniceanu afirmă că tricolorul simbolizează unitatea românilor din toate teritoriile locuite de ei. Cercetări recente au confirmat această ipoteză, autorul ajungînd la concluzia că tricolorul românesc de azi, este același cu cel folosit în secolul al XVI-lea. Se fac o serie de considerații asupra simbolurilor folosite de Mihai Viteazul și semnificația lor. În anexă se reproduc cinci blazoane de familie.

2, 1968, p. 69—78

Ungureanu Gheorghe, SIGILIUL ORAȘULUI IAȘI ÎN SECOLUL AL XIX-lea

În arhiva creată de organul municipal al orașului Iași între anii 1832—1900, ca și în alte fonduri și colecții de documente autorul a găsit imprimat sigiliul orașului Iași, cu emblema, legenda și dimensiunile, modificate în această perioadă de evoluția vieții politice și sociale. În prezentarea diferitelor amprente de sigilii ale orașului Iași, după prima sa formă din 1834, autorul prezintă pe baza documentelor inedite istoricul acestei instituții și tratează, de asemenea câteva probleme legate de necesitatea modificării sigiliului. Din studierea documentelor se desprinde problema generală a confecționării unui nou sigiliu, prin consultarea celor care cunoșteau orașul Iași și trecutul său, orașul fiind pînă în 1859 capitala provinciei istorice Moldova.

2, 1966, p. 83—100

Vlădescu Nicolae M., DIN TRECUTUL BOIERIMEI ROMÂNEȘTI — VEL COMISUL ȘERBAN PÂRVU VLĂDESCU

Pe baza informațiilor documentare din arhiva familiei Vlădescu, autorul prezintă viața și activitatea marelui comis Șerban Vlădescu, fiul marelui vistier Pârvu Vlădescu, unul din cei patru plenipotențieri ai soliei trimise la Viena în anul 1688 de domnul Țării Românești, Șerban Cantacuzino, pentru apărarea intereselor Țării Românești. Sînt arătate funcțiile deținute de Șerban Vlădescu, relațiile cu domnia și rolul său în istoria politică și economică a Țării Românești în timpul activității sale.

an. I, nr. 2, 1925, p. 227—248

Zotta Sever, DESPRE NEAMUL CANTEMIREȘTILOR. I

În Introducere autorul arată motivele care l-au îndemnat la alcătuirea acestui studiu: aniversarea bicentenarului morții lui D. Cantemir și o serie de afirmații „inexacte cuprinse în „Vita Constantin Cantemyri“.

Studiul începe cu reproducerea din „vita Constantini Cantemyri“ a datelor genealogice, după care se analizează toate, argumentîndu-se cu informații documentare. Se reproduc câteva genealogii alcătuite de autor încheind cu cea privitoare la Dimitrie Cantemir și copiii săi.

vol. I, nr. 1—3, 1924—1926, p. 61—72

Zotta Sever, DOI FRAȚI AI LUI RĂDU MIHNEA VV.

Autorul aduce precizări în legătură cu doi frați călugări ai lui Mihnea „Turcicul“ pe baza unei anaforele din 1618 privitoare la o pricină din 1854 între mănăstirea Buhalnița județul Neamț și frații Leon și Gr. Cantacuzino pentru împresurarea moșiei de către mănăstire.

vol. I, nr. 1—3, 1924—1926, p. 136—137

1121

Zotta Sever, UN INDICIU GENEALOGIC PRIVITOR LA DOAMNA MARGHITA (MELANIA) A LUI SIMEON MOVILĂ VV.

Pe baza informațiilor unui document de la Arhivele Statului din București din 1692 iulie 23, privitor la satul Brândești, autorul readuce în discuție originea soției lui Simeon Movilă, presupusă de origine polonă.

vol. I, nr. 1—3, 1924—1926, p. 139

1122

Zotta Sever, TREI SURORI NECUNOSCUTE ALE LUI VASILE ALECSANDRI

Pe baza unei spițe genealogice din 24 iulie 1846 alcătuită de A. Avram, stolnic, autorul indică trei fiice necunoscute ale lui V. Alecsandri moarte necăsătorite: Profira, Smaranda și Teodosia, Totodată, se precizează originea munteană după mamă a lui V. Alecsandri prin strămoșul Gheorghe Cozoni, care locuia în orașul București.

vol. I, nr. 1—3, 1924—1926, p. 139—140

1123

Zotta Sever, DESPRE NEAMUL CANTEMIREȘTILOR II. UN „FRATE“ NECUNOSCUȚ AL LUI C. CANTEMIR VV.

Se menționează lipsa documentelor privitoare la neamul Cantemireștilor, înainte de domnia lui Constantin, datorită faptului că familia nu avea moșii ale căror documente puteau transmite date pentru o genealogie completă.

Pe baza interpretării unor documente, autorul arată originea și starea socială a familiei: autohton, nobil de condiție modestă. Relațiile cu boierimea Moldovei sînt demonstrate de informațiile documentare precum și legăturile de afinitate cu persoane de condiție modestă: Burbunzii din Fălciu, neamul răzășesc Buga din Chilieni.

În ceea ce privește identificarea acestui „frate“ Iordachi, autorul menționează greutățile întâmpinate din cauza lipsei numelui patronimic sau a unei boierii. El a fost identificat dintr-un rezumat din anul 1866 iulie 14 al unui zăpăis din 1662 iunie. Reiese că Iordachi „fratele“ lui Cantemir a fost nepot de fiică lui Dabița paharnic. Cantemir cu Iordachi a fost sau frate numai după tată, din a doua soție a lui T. Silișteanul, sau cumnat, sau văr primar, deci o legătură de rudenie foarte apropiată. Această constatare permite noi interpretări în ceea ce privește originea familiei și vechimea ei. Sînt arătate legăturile de rudenie cu o mare parte a boierimii, ceea ce explică unanima alegere a lui Cantemir la mijlocul secolului al XVII, imposibilă altfel dată fiind mentalitatea epocii.

an. I, nr. 2, 1925, p. 204—209

1124

DIN LUCRĂRILE REUNIUNII COMITETULUI INTERNAȚIONAL DE SIGILOGRAFIE, București, 27—29 septembrie 1978

Cuvîntările rostite, programul reuniunii, comunicările reprezentanților români și sarcinile de viitor.

3, 1979, p. 326—333

1125

IZVOARE SPECIALE, DOVEZI ALE PERMANENȚEI ȘI CONTINUITĂȚII POPORULUI ROMÂN ÎN VATRA STRĂMOȘEASCĂ I (manifestare organizată în cadrul Săptămîinii internaționale a Arhivelor, București, 26 noiembrie — 2 decembrie 1979)

Gal Ionel, DIRECȚII DE DEZVOLTARE A VALORIFICĂRII IZVOARELOR SPECIALE

Berindei Dan, VALORIFICAREA IZVOARELOR HERALDICE ȘI SIGILARE-MIJLOC IMPORTANT DE POPULARIZARE A ISTORIEI ȘI CULTURII

Ștefănescu Ștefan, SĂ ACORDĂM O ATENȚIE SPECIALĂ ACESTUI DOMENIU DE CERCETARE

Teodorescu Răzvan, ÎNTREPĂTRUNDEREA DINTRE ISTORIE, ARTĂ ȘI CULTURĂ REFLECTATĂ DE IZVOARELE HERALDICE ȘI SIGILARE

Crișan Ion Horațiu, ÎNSCRIEREA HERALDICII ȘI SIGILOGRAFIEI ÎN CONTEMPORANEITATE

Panaït I. Panaït, DATELE ARHEOLOGICE ȘI CORELAREA LOR CU
INFORMAȚIILE DIN ARHIVE

Mitrea Bucur, INTERDEPENDENȚA DINTRE ARHIVISTICĂ ȘI NU-
MISMATICĂ

Kogălniceanu Ion, IMPORTANȚA DATELOR GENEALOGICE

2, 1982, p. 180—187

IZVOARE SPECIALE, DOVEZI ALE PERMANENȚEI ȘI CONTINU-
TĂȚII POPORULUI ROMÂN ÎN VATRA STRĂMOȘEASCĂ. II.

Intervenții susținute de:

Golimas Aurel, FORMAREA SPECIALIȘTILOR, ȘI NECESITATEA UNUI
INSTITUT DE ARHIVISTICĂ

Periețeanu Alexandru, SĂ PUNEM ÎN CIRCUIȚUL ȘTIINȚIFIC REZUL-
TATELE CERCETĂRII GENEALOGICE

Iscru Gheorghe, CERCETAREA GENEALOGICĂ ȘI IMPLICAȚIILE EI
CONTEMPORANE

Iordache Constantin, MEDALIILE ȘI EXPUNEREA LOR ÎN MUZEE

Pleșa Dan, DATELE GENEALOGICE ȘI ISTORIA FEUDALISMULUI
ROMÂNESC

Iliescu Octavian, STUDIILE COMPARATE DE HERALDICĂ ȘI SIGILO-
GRAFIE ȘI ORIGINILE STEMELOR ȚĂRII ROMÂNEȘTI

Știrbu Constantin, EXTINDEREA COLABORĂRIILOR PENTRU ADÎN-
CIREA CERCETĂRII IZVOARELOR SPECIALE

Mănescu Jean N., SĂ ÎNTREPRINDEM STUDII TEMATICE DE HERAL-
DICĂ ȘI SIGILOGRAFIE PE BAZA DOCUMENTELOR ROMÂ-
NEȘTI AFLATE ÎN STRĂINĂTATE

Arimia Vasile, DEZBATERI COMUNE PENTRU ORIENTAREA ȘI STI-
MULAREA CERCETĂRIILOR DE SPECIALITATE

Berindei Dan, CONCLUZII

3, 1982, p. 277—284

Nicolaiasa Gheorghe, CHESTIUNI PRACTICE DE CRONOLOGIE ROMÂNEASCĂ VECHĂ

1. Diferite ere și stiluri. În această primă parte autorul prezintă diferite elemente de cronologie întâlnite în documentele eminate în cancelariile din Moldova și Țara Românească, în redarea anilor s-au folosit: era de la zidirea lumii sau era bizantină și era creștină. În ceea ce privește stilul calendaristic există o mare varietate de sisteme, autorul indicându-le pe toate cele întâlnite în documente și analizând toate elementele de datare: anul, luna, ziua.

2. Mijloc practic de prefacerea anilor creațiunii după era actuală. Autorul arată că raportarea anilor biblici la era creștină se face de regulă scăzând din numărul leatului diferența dintre cele două ere (5508 pentru lunile ianuarie—august și 5509 pentru lunile septembrie—decembrie). Autorul explică un sistem propriu de transpunere a anilor în era actuală în care: toți anii între 7000 și 7007 (sau 7008) se vor citi 1492 plus cifra de la unitățile numărului anului bizantin; toți anii între 7008 (sau 7009) și 7099 se vor citi 1500 plus zecile de la anul bizantin micșorate cu o zece și unitățile mărite cu una sau două unități. Pentru secolele următoare se va aplica aceeași regulă.

vol. II, nr. 4—5, 1927—1929, p. 9—18

CODICOLOGIE

Bogdan P. Damian, DESPRE CODICOLOGIE

Studiul reprezintă partea a doua a celui publicat în nr. 1/1966 p. 62—90. Autorul începe a doua parte a studiului prin menționarea primelor instrumente de lucru în codicologie. Se subliniază dezvoltarea codicologiei în secolul al XIX-lea prin înființarea Comisiei de arheografie din Rusia, apariția catalogului general al manuscriselor din bibliotecile publice și departamentele din Franța și a celui publicat în România de Alexandru Odobescu crearea în Marea Britanie a Comisiei manuscriselor istorice. Capitolul „Codicologia ca știință aparte” prezintă contribuția savanților I. Traube, K. Löffler, B. van Groninger, Ch. Samaran, A. Dain etc. „Denumirile științei codicologie” constituie un capitol în care se precizează că termenul de codicologie, creat de știința franceză, este folosit de specialiștii francezi, belgieni, români, cehoslovaci, sovietici și englezi, germanii și albanezii utilizează denumirea de Handschriftenkunde; există un al treilea termen, cel de Arheolo-

gia cărții manuscris, folosit de codicologii belgieni și francezi. Capitolul „Organe științifice cu preocupările codicologice“ relevă activitatea în domeniul codicologiei desfășurată de Fondul național de cercetare științifică din Belgia, Institutul de cercetări și istoria textelor din Paris, Institutul de cercetare științifică a manuscriselor vechi din R. S. S. Armenia, Comisia germană pentru inventarierea manuscriselor literare germane, Comisia de istoria științei filologice de pe lângă Academia de științe a U.R.S.S., Comisia cehoslovacă pentru catalogarea manuscriselor. „Instrumentele de lucru ale codicologiei“ este capitolul în care se subliniază aportul unor specialiști în domeniul menționat. Capitolul „Avântul cercetărilor codicologice, în secolul al XX-lea relevă, între altele, că centrul studiilor de codicologie se deplasează din Germania spre Franța și Belgia, prin crearea la Paris a Institutului de cercetări și istoria textelor și la Bruxelles a Centrului național de arheologie și istoria cărții și fondarea revistei „Le Scriptorium“.

2, 1966, p. 49—66

1128

Jakö Sigismund, CODICELE LATINE MEDIEVALE DIN BIBLIOTECA LUI TIMOTEI CIPARIU

Comunicarea prezintă primele rezultate ale cercetărilor făcute de autor pentru depistarea și alcătuirea unei evidențe a codicelor latine din evul mediu, anterioare secolului XVI care se păstrează în bibliotecile din România. Timotei Cipariu (1805—1887) poate fi considerat cel mai mare bibliofil român din secolul trecut. În bogata sa colecție de cărți vechi și rare, el a adunat codice latine din evul mediu, între anii 1850—1860 de la anticari din Viena sau din diferite provincii ale Imperiului habsburgic, din Italia de nord, din Germania și Ungaria etc. Colecția de codice medievale a lui Cipariu se caracterizează prin faptul că predomină literatura clasică latină avînd toate operele lui Cicero și cele umaniste.

În anexă catalogul codicelor latine din biblioteca Cipariu.

1, 1967, p. 35—72

CARTOGRAFIE

1129

Ivaniuc Florența, RARITĂȚI CARTOGRAFICE DIN COLECȚIA SERAFINA ȘI GHEORGHE RĂUT

În colecția de artă „Serafina și Gheorghe Răut“ se află două lucrări cartografice originale. Prima este o hartă a Transilvaniei editată de Ioannes Sambucus în 1566 la Viena, numărîndu-se printre primele documente cartografice referitoare la țările române (editată în 1938 de Marin Popescu-Spi-

neni și reeditată în 1978). Izvorul cartografic menționat este reprodus sub formă de fotocopie și descris în amănunțime reliefându-se localitățile românești cuprinse, compoziția etnică a populației Transilvaniei. Se apreciază că prin bogăția informațiilor conținute, harta lui Ioannes Sambucus a depășit proporțiile unei obișnuite publicații cartografice din secolul al XVI-lea, dobândind valoarea unui izvor documentar complet, încercind pentru prima dată să localizeze așezări cunoscute numai din izvoarele narrative.

Cea de a doua lucrare este harta lui Jacopo Castaldo întocmită la 1584 (reprodusă în formă de fotocopie) realizată într-o tehnică asemănătoare, cu date interesante despre țările române, cu includerea unor localități medievale foarte variate ca importanță economică și politică (pe lângă capitale și localități cunoscute sînt cuprinse mici țirguri sau sate românești).

Autoarea, în analiza pe care o face celor două izvoare cartografice, desprinde semnificația elementelor componente și valoarea istorică.

2, 1985, p. 148—159

NUMISMATICĂ

1130

Golimas Aurel, CONSTANTIN MOISIL, CTITOR AL NUMISMATICII ȘTIINȚIFICE ROMÂNEȘTI

C. Moisil a studiat cu rivnă și înțelepciune, a descifrat și interpretat documente de metal inedite pentru a dovedi romanitatea, continuitatea și unitatea poporului român. Beneficiind de îndrumări din partea unor prestigioși istorici (Al. Odobescu, Gr. Tocilescu, D. Onciul, V. A. Urechia, N. Iorga) a început să publice studii de specialitate încă în perioada dobrogeană (1899—1910) Apoi i se încredințează organizarea Cabinetului numismatic de pe lângă Academie, își susține doctoratul tot cu o teză de numismatică. Devine și președintele Societății numismatice. Își expune tezele și rodul cercetărilor într-o seamă de lucrări și studii, peste 170, stabilește o clasificare a monedelor românești, dace. Își împletește această activitate cu studierea documentelor.

1, 1977, p. 79—81

MEDALISTICĂ

1131

Buzdugan George, MEDALII

Se descriu și se reproduc fotografic următoarele medalii aflate în colecția autorului: Medalia inaugurării sistemului hidroenergetic și de navigație.

„Porțile de Fier“; Medalia centenarului primei fondării din România devenită „Uzina de utilaj petrolier Tîrgoviște; Medalia jubileului a 50 de ani de industrie chimică din Făgăraș; Medalia centenarului liceului industrial de mecanică agricolă din Craiova; Medalia 75 de ani de la apariția revistei sanitare militare; Medalia constituirii Societății „Prietenii muzeului Bălcescu“

1, 1973, p. 141—146

GEOGRAFIE ISTORICĂ

1132

Berciu Dumitru, REPERTORIUL ARHEOLOGIC DE STAȚIUNI ȘI DESCOPERIRI PREISTORICE ÎN ROMÂNIA. MATERIAL PENTRU UN DICȚIONAR DE GEOGRAFIE ISTORICĂ *

II. Neoliticul — epoca pietrei lustruite

Cu o scurtă caracterizare a perioadei istorice se continuă publicarea, în ordine alfabetică a localităților în care s-au făcut descoperiri:

A. Stațiuni cu o civilizație încă nedeterminată: descoperiri izolate și întimplătoare, de la numerele 95—528

V, 1, 1942, p. 22—68

1133

Mateescu Tudor. SATE DOBROGENE DISPĂRUTE ÎN CURSUL SECOLULUI AL XIX-lea. II

În continuarea primei părți a studiului apărut în Anuarul Institutului de istorie și arheologie „A.D. Xenopol” din Iași se prezintă o nouă serie de așezări rurale dispărute de pe harta Dobrogei în cursul secolului al XIX-lea.

3, 1984, p. 298—309

DEMOGRAFIE ISTORICĂ

1134

Caciora Andrei, Glück Eugen, EVOLUȚIA DEMOGRAFICĂ DIN COMITATUL ARAD ÎN SECOLUL AL XVIII-lea

Utilizînd izvoare documentare păstrate la Arhivele Statului din Arad, precum și literatură de specialitate, autorul analizează situația și evoluția demografică din comitatul Arad, în funcție de împărțirea administrativă din perioada respectivă și în funcție de reorganizările din cursul acestui secol (1744). De asemenea au loc conscrieri ale populației în anii 1745, 1776 și 1798 a căror

* Prima parte a materialului a apărut în Rev. Arh., V, 2, 1941, p. 280—295.

analiză și comparație cu cele anterioare permit o mai bună cunoaștere a situației demografice, compoziției naționale a populației și a stratificării sociale din această zonă a țării. Se exemplifică afirmațiile cu situații și tabele.

2, 1973, p. 315—323

MINIATURISTICĂ

1135

Teodorescu Virgiliu, DIONISIE ECLESJARHUL — MINIATURIST

Cu câteva date biografice se prezintă caracteristicile operei lui Dionisie Eclesiarhul în cele 25 condiți realizate de el, ca miniaturist, scriitor și traducător de documente din limba slavonă, activitatea literară și istorică. Textul este însoțit de reproduceri ale unor miniaturi ale artistului.

2, 1973, p. 302—306

1136

Vasilescu Veronica, ORNAMENTAȚIA ȘI MINIATURILE DOCUMENTELOR DIN ȚARA ROMÂNEASCĂ PÎNĂ LA CONSTANTIN BRÂNCOVEANU

Articolul reprezintă un studiu al documentelor create în timpul revoluției de la 1848 din punct de vedere al autentificării. Se prezintă tipurile de sigilii folosite de conducătorii revoluției de la 1848, se evidențiază preocuparea pentru stabilirea emblemelor. Sigiliul guvernului provizoriu era de formă rotundă cu diametrul de 3,5 cm., cu menținerea elementului tradițional al Țării Românești — acvila, încoronată cu două fascii romane încrucișate, ținând în ghiara dreaptă o sabie, în cea stângă un sceptru. Se menționează că matricele sigiliilor menționate se păstrează la Arhivele Statului.

2, 1968, p. 265—270

FILIGRANOLOGIA

1137

Bogdan P. Damian, FILIGRANOLOGIA CA DISCIPLINĂ ȘTIINȚIFICĂ

Autorul tratează filigranologia ca disciplină științifică prezentându-se: obiectul acesteia, istoricul, calitatea și formatul hîrtiei, formele în care se fabrică această materie vegetală cu elementele lor constitutive, liniile orizontale și verticale, filigranele (denumirea, definiția, atestarea primelor filigrane și contramărci, aspectul lor, imitația, contrafacerea, semnificația, conținutul,

originea și numărul, locul ce-l ocupă în cuprinsul hirtiei cu filigran stampilele seci, aspecte ale filigranologiei românești, indicații metodologice și practice.

2, 1967, p. 3—40

BIBLIOTECONOMIE

1138

Georgescu N. Tistu, PREGĂTIREA BIBLIOTECARULUI ȘI A BIBLIOGRAFULUI

În legătură cu tema tratată, autorul își structurează studiul în următoarele părți:

1. Stările din țara noastră. Se prezintă primele încercări de alcătuire a unor bibliografii, cursuri temporare pentru bibliotecari, problema depozitului legal și a creării unor servicii de informație și orientare bibliografică. Din prezentarea situației existente se arată necesitatea unei temeinice pregătiri profesionale a bibliotecarilor în cadrul unei școli la care se adaugă practica în instituții. La noi, începutul învățămîntului bibliologic datează din anul școlar 1925—1926 cînd Al. Sadi-Ionescu a ținut un curs de biblioteconomie la Școala superioară de arhivistică și paleografie din București. În 1929 cursul a fost reluat de autorul acestui articol. Cursurile durează doi ani.

2. Ce s-a realizat în străinătate. Este prezentă bogata tradiție existentă la Paris, prin funcționarea Ecole de Chartes (1821), în Germania, Italia, Anglia, Statele Unite ale Americii, Austria, Ungaria, Rusia, Bulgaria. Pe larg pregătirea bibliotecarilor din Cehoslovacia cu programul de studiu.

3. Concluzii: pregătirea profesională a bibliotecarilor și bibliografilor s-a pus mai amplu cu prilejul Congresului mondial bibliologic din iunie 1929 de la Roma-Venetia. Cursuri de bibliologie sau școli speciale s-au organizat după răzoiul mondial. Se pledează pentru pregătirea cadrelor prin cursuri speciale și practică ori stagiu în biblioteci. Cursurile de nivel superior urmează să fie organizate pe lângă Universități.

vol. III, 1, nr. 6—7, p. 139—149

1139

Paliu Petre, CATALOGUL CĂRȚILOR BIBLIOTECII DOMNITORULUI A. D. GHICA

Autorul prezintă Catalogul cărților bibliotecii prințului Alexandru Dimitrie Ghica, necunoscut și aflat recent în Arhivele Statului. Acest catalog conține peste 700 titluri, este scris în franceză și începe cu o listă alfabetică de autori și este împărțit în capitole și subcapitole. Avînd în vedere că nu se indică data alcătuirii lui, autorul opinează că el a fost elaborat imediat după 1840. Valoarea catalogului este incontestabilă și dovedește cultură istorică, politică, economică, filosofică, juridică, literară și de artă militară a autorului lui. În anexă: extras. din catalog.

1, 1967, p. 91—96